

Postoje rodičů a učitelů k řešení výchovných problémů dětí na ZŠ

Kateřina Mynářová

Bakalářská práce
2009

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Kateřina MYNÁŘOVÁ**
Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Postoje rodičů a učitelů k řešení výchovných problémů dětí na ZŠ**

Zásady pro vypracování:

Zpracování teoretických východisek pro praktickou část práce (definice výchovných problémů, jejich klasifikace, řešení z pohledu rodičů a učitelů aj.)
Provedení kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.
Zpracování a vyhodnocení výsledků výzkumu.
Přijetí odpovídajících závěrů.

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

KERROVÁ, S. Dítě se speciálními potřebami. Praha: Portál, 1977. ISBN 80-7178-147-9.

KYRIACOU, Ch. Řešení výchovných problémů. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-945-3.

MATOUŠEK, O.; KROFTOVÁ, A. Mládež a delikvence. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-226-2.

MATOUŠEK, O. a kol. Základy sociální práce. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-473-7.

PRŮCHA, J.; WALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J. Pedagogický slovník. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-029-4.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Jakub Hladík

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

13. února 2009

Termín odevzdání bakalářské práce:

15. května 2009

Ve Zlíně dne 13. února 2009

L.S.

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Ve Zlíně5.5.2009.....

.....Muziková.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlédnutí veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Cílem této práce je zjistit postoje rodičů a pedagogů k řešení výchovných problémů dětí na základní škole na Kroměřížsku. Práce je složena z části teoretické a části praktické.

Teoretická část popisuje výchovné problémy dětí, prevenci sociálně-patologických jevů. Dále je zaměřena na drogy, záškoláctví a řešení těchto problémů.

Praktická část obsahuje kvantitativní výzkum, který porovnává postoje rodičů a pedagogů k řešení výchovných problémů dětí na základní škole.

Klíčová slova: výchovné problémy, sociálně-patologické jevy, záškoláctví, drogy, prevence, instituce

ABSTRACT

The main goal of this thesis is ascertaining the attitudes of parents and teachers towards solutions of children's educational problems at an elementary school in the Kroměříž region.

The thesis consists of a theoretical and practical part.

The theoretical part deals with educational problems of children, prevention of socially pathological phenomena. Furthermore, it focuses on drugs, truancy and solutions of these problems.

The practical part includes quantitative survey which compares the attitudes of parents and teachers towards solutions of children's educational problems at elementary school.

Keywords: educational problems, socially pathological phenomena, truancy, drugs, prevention, institution

Poděkování: Touto cestou bych chtěla poděkovat panu Mgr. Jakobovi Hladíkovi za ochotu, pomoc a cenné rady při psaní mé bakalářské práce. Poděkování také patří celé mé rodině, která mě po celou dobu podporovala.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 VÝCHOVNÉ PROBLÉMY DĚTÍ	13
1.1 SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÉ JEVY.....	13
1.2 SOCIÁLNÍ VÝZNAM PORUCH CHOVÁNÍ.....	13
1.3 UČITEL V NETRADIČNÍ ROLI.....	15
1.3.1 Problémoví žáci.....	15
2 PREVENCE SOCIÁLNĚ-PATOLOGICKÝCH JEVŮ	17
2.1 STRATEGIE PREVENCE SOCIÁLNĚ-PATOLOGICKÝCH JEVŮ U DĚTÍ A MLÁDEŽE V PŮSOBNOSTI RESORTU ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY.....	17
2.2 VÝCHOVA JAKO PRIMÁRNÍ PREVENCE	18
2.2.1 Program preventivních aktivit ve školách a školských zařízeních.....	18
2.2.1.1 Zásady protidrogové prevence	19
3 DROGY	21
3.1 JAK ODHALIT BRANÍ DROG.....	22
3.1.1 Očekávání rodičů a školy v oblasti prevence návykových látek	23
4 ZÁŠKOLÁCTVÍ	25
4.1 CO JE TO ZÁŠKOLÁCTVÍ A ODMÍTÁNÍ ŠKOLY?	25
4.1.1 Příčiny záškoláctví	27
4.1.2 Řešení záškoláctví školou	28
5 INSTITUCE PRO ŘEŠENÍ VÝCHOVNÝCH PROBLÉMŮ	30
5.1 ÚSTAVNÍ VÝCHOVA.....	30
5.2 OCHRANNÁ VÝCHOVA.....	30
5.3 ÚSTAVNÍ PÉČE	31
5.3.1 Diagnostické ústavy	31
5.3.1.1 Dětský diagnostický ústav.....	31
5.3.1.2 Diagnostický ústav pro mládež	31
5.3.2 Dětské domovy.....	32
5.3.2.1 Dětský domov rodinného typu.....	32
5.3.2.2 Dětský domov internátního typu.....	32
5.3.3 Speciální výchovná zařízení.....	32
5.3.4 Preventivní výchovná péče.....	33
II PRAKTICKÁ ČÁST	34
6 PROJEKT VÝZKUMU	35
6.1 CÍL VÝZKUMU	35
6.2 HYPOTÉZY.....	35
6.2.1 Výzkumný problém.....	35

6.3	METODY VÝZKUMU	35
6.3.1	Pojmový aparát.....	36
6.3.2	Metody sběru dat a tvorba databáze	36
6.4	PODMÍNKY VÝZKUMU A VÝZKUMNÝ VZOREK.....	37
7	FREKVENČNÍ A DISTRIBUČNÍ ANALÝZA ZÍSKANÝCH DAT	38
8	SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ.....	67
	ZÁVĚR	69
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	71
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	73
	SEZNAM GRAFŮ	74
	SEZNAM TABULEK.....	75
	SEZNAM PŘÍLOH.....	77
	PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK PRO PEDAGOGY	78
	PŘÍLOHA P II: DOTAZNÍK PRO RODIČE.....	83

ÚVOD

Experimentování s návykovými látkami je podobně jako záškoláctví jedním z častých výchovných problémů, které v současné době řeší učitelé i výchovní poradci v základních školách. Jejich role je nezastupitelná zejména v oblastech diagnostiky, prevence a spolupráce s rodiči žáků. Správné stanovení příčin, rozpoznání závažnosti problému a stanovení adekvátního postupu řešení mohou do značné míry ovlivnit budoucí vývoj žáka.

Sociálně patologickým jevům, včetně experimentování s psychotropními látkami a záškoláctví, věnuje pozornost celá řada vědních disciplín, např. psychologie, sociální pedagogika nebo pediatriká psychiatrie (zde se zejména zkoumá vliv poruch pozornosti a hyperaktivity na rozmanité problémy socializace žáků). Zneužíváním návykových látek se zabývá adiktologie, fenomén záškoláctví jakožto jeden ze symptomů poruch chování studuje etopedie.

Na první pohled se experimentování s návykovými látkami a záškoláctví jeví jako kvalitativně odlišné fenomény. Přesto mají některé společné rysy, a to jak v etiologii, tak i v následcích pro žáka. Rizikovými faktory pro vznik výchovných obtíží doprovázející experimentování s návykovými látkami či záškoláctví mohou být např. osobnostní predispozice (temperamentové charakteristiky, sklon k impulzivnímu řešení problémů), školní neúspěch doprovázený nízkým sebevědomím, problémy ve vztazích s rodiči a vrstevníky, nebo preferování hédonistického životního stylu s vyhýbáním se námaze, úsilí a odmítáním odpovědnosti. Podobné mohou být i charakteristiky vyústění zmiňovaných patologických jevů; záškoláctví i experimentování s návykovými látkami mohou vést k rozvoji psychických obtíží nebo k selhávání ve vztazích. V mírné, „soft“ formě mohou způsobit komplikovanější průběh edukačního procesu, v extrémních případech vedou k sociální exkluzi.

Případy drogového experimentování i záškoláctví nelze generalizovat. Zobecňování či paušalizace je největším rizikem pro nesprávnou volbu strategie řešení. Zde hraje nezastupitelnou roli výše uvedená kvalitní diagnostika pedagogů. Rozdíl mezi občasnou absencí a dlouhodobým vyhýbáním se školní docházce, stejně jak diferenciací mezi experimentováním, škodlivým užíváním a závislostí na návykových látkách, je nutné promítnout i do přístupu rodičů, pedagogů a dalších odborníků.

Diagnostika sociálně patologických jevů může profitovat z informací „vytěžených“ z patřičných výzkumů, jež pomáhají zmapovat složitou oblast výchovných obtíží v základní

škole. Získaná data mohou pedagogům posloužit i jako zpětná vazba při tvorbě preventivních programů.

Inspirací pro zvolení tématu bakalářské práce pro mne byla praxe v Odboru sociálně-právní ochrany dětí při MÚ Kroměříž. Nejvíce mne zaujala práce kurátora pro mládež. Zde jsem měla možnost setkat se s dětmi například z diagnostického ústavu, dětského domova nebo Klokánku, kteří měli v anamnéze výchovné problémy vyplývající z experimentování s návykovými látkami nebo záškoláctví.

Cílem práce je nastínit problematiku výchovných obtíží vyskytujících se v základní škole. V teoretické části se nejprve zastavíme u obecného vymezení výchovných problémů v základní škole a dále popíšeme prevenci sociálně patologických jevů. Charakteristika institucí poskytujících preventivně výchovnou péči a zařízení ústavní nebo ochranné výchovy tvoří závěrečnou část teoretického oddílu práce. Jádrovým tématem této části bude deskripce některých aspektů zneužívání látek a problematiky záškoláctví.

Cílem empirické části studie je získání informací o postojích rodičů a učitelů k řešení výchovných problémů žáků základní školy. Výzkum bude proveden v ZŠ Slovan Kroměříž formou dotazníkového šetření. Jako výzkumný nástroj jsme použili dotazník vytvořený pro účely této bakalářské práce.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VÝCHOVNÉ PROBLÉMY DĚTÍ

Učitelé se běžně mohou setkat s různými dětmi. Některé jsou hodné, některé zlobivé, jedno se učí druhé se zas neučí, jeden ruší příliš, druhý zase nemluví vůbec. Každý jsme nějaký a právě na různé druhy charakterů by měli být jak pedagogové, tak rodiče připraveni ke zvládnutí svého úkolu – postarat se o dítě.

U dítěte se mohou vyskytnout různé osobní potíže např. záškoláctví, šikana a agresivita, delikvence a kriminalita, psychické problémy, závislosti, přilnutí k sektám, hnutím a extremistickým skupinám, pití alkoholu, kouření, sklon k hazardu či rasismus. Všechny tyto výchovné problémy spadají do kolonky sociálně-patologické jevy.

1.1 Sociálně patologické jevy

Za sociálně-patologické jevy považuje Vaniš (In Danek a kol., 2007) agresivitu, prostituci, toxikomanii, poruchy partnerského, manželského a rodinného života, sebevraždy, delikvenci a také kriminalitu. Sociálně-patologické jevy postihují nejen jedince, jeho blízké okolí, ale odráží se v celé společnosti. Velkou zátěží jsou pro: jedince a jeho blízké okolí, školu, kterou navštěvuje či pracoviště, místní komunitu, bezpečnostní orgány a zdravotnické instituce či finanční rozpočet státu.

Fleischmann (In Danek a kol., 2007) označuje sociálně-patologické jevy, jako zjevné deviantní chování, které je z hlediska typů a projevů negativně hodnocené, problematické, dále také společensky nežádoucí a poškozující jak subjekt deviace, tak objekt deviace, popřípadě obojí. Mezi takovéto deviantní chování řadí: poruchy chování, automutilaci (sebeпоško-zování), delikvenci, suicida (sebevraždy) a problematiku abúzu drog.

1.2 Sociální význam poruch chování

Jaké jsou příčiny sociálně-patologických jevů? Kdo za toto nežádoucí chování může? Má to snad za vinu výchova rodičů, původ dítěte, finanční situace rodiny či úroveň vzdělání dítěte?

Zelina (In Danek a kol., 2007) uvádí, že u mladistvých kriminálních slovenských chlapců zjistili čtyři faktory, které se podílely v 95% spáchaných trestných činů, jako příčiny uvádí:

- snížená inteligence (IQ nižší než 80)
- nižší školské vzdělání (nedokončená základní škola, odborné učiliště, střední odborné učiliště bez maturity),
- mladiství pocházející z méně podnětného sociálního prostředí, často z romského,
- trestný čin spáchal pod vlivem alkoholu či jiné drogy.

Podle autorů Sansfacon a Welsh (In Danek a kol., 2007) existuje shoda v hodnocení rizikových faktorů související s delikvencí:

- chudoba a nezaměstnanost způsobena společenským vyloučením převážně mládeže,
- disfunkční rodiny – s výskytem násilí, konfliktů a lhostejnými či nestálými postoji rodičů,
- společenské oceňování násilí,
- přítomnost prostředků jako jsou střelné zbraně a drogy,
- diskriminace a vyloučení,
- degradace městského prostředí a sociálních vztahů,
- nedostatečná lokální kontrola a jednoduchá dostupnost zboží.

„Děti a dospívající s poruchami chování bývají většinou odmítány, jejich projevy jsou pro většinu lidí nepřijatelné, bývají neoblíbené a mívají nejvíce konfliktů. Mívají špatné vztahy s rodiči i s dalšími členy rodiny, s učiteli a nějak deformované vztahy s vrstevníky. Závažnou překážkou navázání a udržení přijatelných mezilidských vztahů bývá nedostatek sympatie a empatie, neschopnost sebeovládání a egoismus“ (Vágnerová, 2005, s. 170).

Dále Vágnerová (2005, s. 170) uvádí „Ve vztahu k jiným lidem převažuje lhostejnost, bezohlednost, hrubost, z nejrůznějších důvodů se nevytváří standardní citová vazba, spojená s diferenciací chování. Odmítavé reakce chování ještě posilují připravenost jednat bez jakýchkoliv ohledů. Vinu nepřičítají vlastním nedostatkům, ale vždy někomu jinému.“

Elliott a Place (1998) považují za faktory ovlivňující chování dítěte: genetická výbava, kterou dítě zdědilo po rodičích. Temperament dítěte – můžeme zde vidět souvislost s genetickou výbavou, ale není pochyb, že některé děti reagují na nepřízeň osudu klidně, kdežto jiné neustále bojují. Další faktor uvádí autoři osobní historie dítěte. V osobní historii dítěte jsou nalézány okamžiky, které nepochybně měly velmi silný vliv na formování současného způsobu chování. Např. smrt rodiče, vážná nemoc bratra či sestry, pohlavní zneužívání ad.

Ovšem je velmi těžké takto vytipovat příčiny vzniku sociálně-patologických jevů a dosud tyto příčiny nebyly vědecky doloženy.

1.3 Učitel v netradiční roli

Učitel žáky pouze nevzdělává, ale také vychovává. Práce s problematickými dětmi je součástí jejich profese. Proto je velmi důležité, aby pedagogové byli seznámeni o jaké problémy jde, jak je řešit, jak tyto problémy diagnostikovat a do jaké míry může být učitel nápomocen.

„Především u dětí s výchovnými problémy by škola měla posilovat schopnosti hodnocení situací, schopnosti komunikovat, řešit problémy a náročné životní situace a vytvářet u nich dovednosti, které by zvyšovaly jejich sociální kompetenci“ (Němec, 1994, s.13).

1.3.1 Problémoví žáci

„**Učitel určuje, kdo je problémovým žákem.** Učitel je se svými žáky v každodenním kontaktu a v této souvislosti je nějakým způsobem vnímá a hodnotí. Ve škole jde především o výkon, resp. o postoj ke školní práci a chování v limitu školního řádu, vzácněji o jiný projev. Sociální percepce i hodnocení žáků závisí na profesní zkušenosti i osobnostních vlastnostech učitele s reálnými projevy žáků“ (Vágnerová, 2005, s. 17.).

Kohoutek a kol.(1996) pojem problémoví žáci definuje jako různorodou skupinu, jejichž společným rysem je obtížné přizpůsobování se společnosti. Proto vyžadují odlišný výchovný přístup.

„**Termín problémový žák** je poměrně hodně obecný, zahrnuje všechny varianty, kdy se dítě ve škole nechová či nepracuje tak, jak by mělo a jak lze vzhledem k jeho věku očekávat. Role problémového žáka bývá přisouzena dítěti, které se nějak **odlišuje od běžné normy**, a tudíž i očekávání učitele. Jde především o odlišnosti v oblasti školní práce a cho-

vání, ale významné mohou být i rozdíly v uvažování, emočních reakcích či zevnějšku. Vzhledem ke stávajícím sociokulturním normám jsou určité projevy považovány za problematické a nežádoucí. (V historicky odlišné době či v jiné společnosti mohou být negativně hodnoceny a odmítány jiné varianty). Výkon či chování problémového žáka jsou dlouhodobě špatné a učitel si s ním neví rady. Práce s takovým žákem je pro něj **náročnější** a zároveň mu přináší **méně uspokojení**, protože výsledek práce neodpovídá vynaloženému úsilí“ (Vágnerová, 2005. s. 20).

2 PREVENCE SOCIÁLNĚ-PATOLOGICKÝCH JEVŮ

Pod pojmem primární prevence rozumíme: veškeré konkrétní aktivity realizované s cílem předejít problémům a následkům sociálně patologických jevů. Případně minimalizovat jejich negativní dopad, včetně dalšího šíření.

Nespecifická primární prevence představuje základ a nosný prvek celého systému prevence - jde o volnočasové aktivity určené nejširším vrstvám dětí a mládeže, umožňující harmonický rozvoj osobnosti jednotlivce. Existovaly by i za absence sociálně patologických jevů. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Prevence sociálně-patologických jevů).

Prevenici dále dělíme na sekundární prevenci: pod tímto pojmem rozumíme postup při řešení již vzniklých problémů např. v prvopočátku.

Terciární prevence zahrnuje postup při řešení problémů již rozvinutých např. drogová závislost.

2.1 Strategie prevence sociálně-patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy

(Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Strategie prevence sociálně-patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu školství) definují „**Strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu školství na období 2005-2008** vychází ze závěrů pravidelných jednání s krajskými koordinátory a metodiky prevence, výsledků analýzy potřeb terénu, z dlouhodobých cílů stanovených strategiemi nadresortních orgánů, ze zkušeností z naplňování koncepcí prevence zneužívání návykových látek a dalších sociálně patologických jevů u dětí a mládeže na období 1998 – 2000 a 2001 - 2004.“

„Strategie prevence je v souladu s Národním programem rozvoje vzdělávání, tzv. Bílou knihou, s Akčním plánem Evropské unie boje proti drogám, s Usnesením vlády ČR č. 1305 o Národní strategii protidrogové politiky na období 2005 - 2009, s Usnesením vlády ČR č. 393 ke Strategii prevence kriminality na léta 2005 - 2008 a dokumentem WHO Evropské zdraví 21 – Cíl 12 a s Usnesením vlády č. 1046 k Dlouhodobému programu zlepšování zdravotního stavu obyvatelstva České republiky Zdraví pro všechny v 21. století. Strategie prevence sociálně patologických jevů je plně v souladu se Standardy primární pre-

vence. Mezi základní cíle strategie primární prevence sociálně patologických jevů na období 2005-2008 jsou:

- výchova ke zdravému životnímu stylu
- rozvoj a podpora sociálních kompetencí
- zkvalitněním koordinace a kontroly specifické primární prevence napříč resorty dosáhnout vyšší kvality a efektivity prováděných programů.“

2.2 Výchova jako primární prevence

Již odmalička nás rodiče učili: „neber si od cizích lidí sladkost a nikam s nimi nechod“, je to nebezpečné“. Proto by dalo říci, že výchova rodičů je považována také jako primární prevence.

„Zdá se, že i ty nejmenší podněty mohou mít nedozírné důsledky, nadměrná úzkostlivost však může ve výchově škodit stejně jako nezodpovědnost“ (Běťák; Ferbarová; Plocek; aj., 1997, s. 15).

Autoři Běťák; Ferbarová; Plocek; aj. (1997) dále uvádějí, že děti mají v určitém období sklon napodobovat své vzory a pokud jsou slova pedagoga v rozporu s jeho přesvědčením resp. činy, musíme počítat s tím, že se dítě nebude řídit jen podle rad (varování) pedagogů, ale bude se muset vyrovnávat se zmatkem a nejistotou, které v něm vyvolají.

Ovšem na výchově se nepodílejí jen pedagogové. Na děti působí celá řada negativních faktorů a některé z nich ovlivnit nejdou.

2.2.1 Program preventivních aktivit ve školách a školských zařízeních

„Mají-li učitelé a ředitelé převzít aktivní roli odborných pedagogických pracovníků v oblasti protidrogového působení na děti a mládež, je nezbytné, aby disponovali vhodnou strategií a standardní metodikou“ (Pedagogové proti drogám, 1999, s. 5).

Ve své práci se zaměřím na projekty na Základní škole Slovan v Kroměříži, kde jsem také prováděla svůj výzkum.

(ZŠ Slovan. Naše škola) uvádí: Od školního roku 1996/1997 je základní škola Slovan zařazena do sítě škol podporujících zdraví. Od roku 2001 je zapojena do aktivit směřujících k přijetí do mezinárodního projektu Bezpečných škol. Velká pozornost je na škole tradičně

věnována bezpečnosti silničního provozu. V rámci výchovy ke zdravému životnímu stylu a prevence sociálně-patologických jevů organizuje škola řadu akcí ve spolupráci se Střediskem výchovné péče, Městskou policií, Policií ČR, knihovnou a Muzeem Kroměřížska (ZŠ Slovan. Projekty).

Projekt Bezpečná komunita

Od roku 1996 je škola součástí celonárodní sítě Škol podporujících zdraví. Program podpory zdraví má dětem přinést nejen prospěch z hlediska všech složek jejich zdraví, ale má způsobit i proměnu veškerého dění ve škole a rozvinout v ní ducha demokracie. Obsah programu tvoří tři základní pilíře:

- pohoda prostředí
- zdravé učení
- otevřené partnerství

Zdraví je všeobecně uznávanou hodnotou. Celkové zdraví jednotlivce je komplexem zdraví tělesného, duševního, duchovního a sociálního. K jeho zabezpečení a rozvoji chce škola tímto programem přispět.

Zdravá škola

Od roku 2001 se škola zaměřuje na zvýšení bezpečí dětí zajišťováním pozitivního sociálního klimatu cestou prevence fyzického i psychického násilí v projektu Bezpečná škola. Cílem projektu je snížit výskyt a závažnost úrazů, procento nehodovosti a stanovit hlavní směry prevence zaměřené na změnu chování a změnu prostředí.

Zdravé zuby

Od roku 1998 jsou žáci prvního stupně zapojeni do projektu Zdravé zuby, jehož cílem je zlepšit zubní zdraví dětí a vytvořit tak předpoklady k zajištění zdravých zubů i u dospělé populace.

2.2.1.1 Zásady protidrogové prevence

Nešpor a Csémy (1992) uvádějí jako zásady prevence tyto kroky: získat důvěru dítěte, mluvit s dětmi o alkoholu a o drogách, předcházet nudě dítěte, mít stanovená zdravá pravidla v rodině, rodič jako nositel hodnot a vzor pro dítě, pomoc dítěti bránit se nevhodné společnosti, posílit zdravé sebevědomí dítěte, užitečná spojení.

MŠMT (1999) rozčlenilo zásady protidrogové prevence do těchto oblastí:

- působení zaměřené na zdravý životní styl – uvědomění si vlastní zodpovědnosti vůči svému zdraví,
- zvyšování sociální kompetence – rozvíjení sociálních dovedností, orientace v sociálních vztazích, odpovědnost za své chování a odpovědnost za možné důsledky svého jednání,
- posilování komunikačních dovedností – zvyšovat schopnost řešit, popřípadě se vyrovnávat s problémy a konflikty, umět požádat o pomoc, adekvátně reagovat např. na kritiku,
- odstraňování nedostatků v psychické regulaci chování – zvyšovat schopnost efektivně ovládat své emoce, umět reagovat na stres, účinně se bránit formám destrukce, učit je porozumět svým emocím a zvládaty jejich extrémní podoby,
- vytváření pozitivního sociálního klimatu – nabídnout důvěryhodné a bezpečné prostředí, které bude rozvíjet a zvyšovat jejich sebevědomí a posilovat schopnost umět se vyrovnat s neúspěchem,
- napomáhat mládeži formovat postoje, které se vztahují k významu společensky obecně akceptovaných hodnot – hodnota k zákonu, posilování právního vědomí, zdravé postoje ke konvencím

3 DROGY

V této kapitole se nebudu zabývat vyjmenováváním ani účinky či rozdělením drog. To vše by mohlo být jako samostatné téma jiné vědecké práce. V této kapitole se budu věnovat stručné definici, diagnostice závislosti, příznakům užívání drog, prevencí.

Odnepaměti známe přísloví „zakázané ovoce nejlépe chutná“, a tak je tomu bohužel i s drogami. Mladí lidé často okusí drogu z pocitu nudy, blahobytu či stresu.

Snad každý vyzkoušel alkohol již před dosažením osmnácti let, a tak tomu často bývá i s cigaretami. Není chyba, že jsou tyto návykové látky jaksi „společensky přijatelné“?

Člověk, který začíná experimentovat s různými typy drog, zkouší jejich účinky, potýká se se stavy, které drogy způsobují a také se stavy, které následují po intoxikaci (Kolektiv autorů občanského sdružení SANANIM, 2007).

„Co je to vlastně **DROGA**? Existuje celá řada definicí, ale nejstručněji lze drogu chápat jako každou látku, ať již přírodní nebo syntetickou, která splňuje dva základní požadavky:

1. má tzv. psychotropní účinek, tj. ovlivňuje nějakým způsobem naše prožívání okolní reality, mění naše „vnitřní“ naladění – prostě působí na psychiku.
2. může vyvolat závislost, má tedy něco, co se z nedostatku vhodnějšího pojmenování někdy označuje jako „potenciál závislosti“. Ten je u různých drog různě vyjádřen, může být větší nebo menší, ale přítomen je vždy“ (Presl, 1994, s. 9).

Borník definoval drogu jako jakoukoli látku, která musí splňovat dva požadavky – a to psychotropní účinek a musí mít potenciál vyvolat závislost (Borník, 2001).

Definice (syndromu) závislosti na psychoaktivních látkách

Mezinárodní klasifikace nemocí říká, že při závislosti má pro jedince užívání nějaké látky přednost před jiným jednáním, kterého si dříve cenil více. Jako ústřední charakteristiku onemocnění označuje touhu (často silnou, přemáhající) užívat psychoaktivní látku nebo látky (drogy včetně alkoholu, tabáku a někdy i třeba relativně bezpečně vnímané kávy). Odpovídajícím pro označení síly touhy by mohlo být slovo žádostivost nebo chtíč. Touhu užívat drogy si jedinec uvědomuje - i když ji nemusí přiznávat - a často se snaží užívání kontrolovat, nebo i zastavit, často však neúspěšně (Drogový informační server).

Pro diagnózu závislosti je třeba, aby v posledních 12 měsících byly přítomny, alespoň tři ze seznamu příznaků a to:

- silná touha a nutkání užívat látku,
- potíže v kontrole užívání láky,
- užívání látky k odstranění tělesných odvykacích příznaků,
- průkaz tolerance,
- zanedbávání jiných zájmů a potěšení než užívání drogy,
- pokračování užívání i přes jasný důkaz škodlivých následků užívání (Sdružení autorů sdružení SANANIM, 2007).

Průcha; Walterová; Mareš (1995) rozlišují druhy závislosti dle:

- zneužívané drogy (alkohol, marihuana, ad.),
- otravy (akutní či chronická),
- stupně závislosti,
- zdravotních a sociálních důsledků,
- způsobu léčení.

Presl (1995) uvádí, několik definic návyku:

- nezvladatelná, neodolatelná touha po opakovaném užívání,
- nutkání ke zvyšování dávek,
- tendence fyzické, psychické závislosti na určité látce,
- negativní důsledky pro jedince, společnost.

3.1 Jak odhalit braní drog

Běřák; Ferbarová; Plocek; aj. (1997) rozčlenili varovné příznaky braní drog takto:

- Problémy ve škole
- Změna přátel
- Ztráta zájmů dítěte

- Změna v chování
- Únava, spánek v hodinách
- Nechutenství
- Kožní defekty
- Rychlé ubývání peněz
- Nález stříkaček, jehel či drog
- Stopy po vpichu injekční stříkačky na končetinách

Nešpor; Csémy (1992) uvedli společné známky zneužívání alkoholu a drog takto:

- Nápadné ubývání alkoholu, prášků, peněz a cenných předmětů v domácnosti.
- Změna kamarádů.
- Blízcí přátelé, kteří užívají drogy či alkohol.
- Zhoršení vzhledu, zanedbávání péče o zevnějšek.
- Zhoršení prospěchu, ztráta zájmu o učení.
- Přecitlivělost, podrážděnost, vyhýbání se rodičům, odchody z domova.
- Ztráta zájmů o hodnoty, zájmy, lidi, myšlenky, které dítě považovalo za důležité.
- Tajnůstkářství, volající, kteří zavěšují, tajné telefonní hovory, lhaní a rozpačitost.
- Problémy s úřady a zákonem. Krádeže, rvačky, výtržnictví.

3.1.1 Očekávání rodičů a školy v oblasti prevence návykových látek

Nešpor (2001) rozdělil očekávání rodičů od školy následovně:

- Škola bude bezpečným místem, kde nebudou dostupné drogy, alkohol, tabák.
- Škola bude používat postupy, které mají smysl a jsou také účinné.
- Škola zprostředkuje rodičům informace, které jim pomohou při prevenci. Poradit kde hledat pomoc při výskytu problémů u dětí.

- Škola bude povzbuzovat žáky ke kvalitnímu způsobu trávení volného času a zdravému způsobu života.
- Škola bude s rodiči v soustavném kontaktu za všech okolností.

Očekávání školy od rodičů dle Nešpora (2001):

- Spolupráce rodičů se školou-např.při výskytu komplikací.
- Rodiče vytvoří podmínky pro to, aby se dítě mohlo připravit do školy a přicházelo v přiměřeném stavu.
- Rodiče povedou dítě ke kvalitnímu způsobu trávení volného času a zdravému životnímu stylu.
- Rodiče mají přehled o tom, s kým se dítě ve svém volném čase stýká.
- Rodiče zajistí lékařskou a psychologickou pomoc.
- Rodiče mají pochopení pro často nelehkou práci pedagoga. Nebudou bezdůvodně oslabovat jeho autoritu u dětí a případné výhrady sdělí přímo ve škole.

4 ZÁŠKOLÁCTVÍ

4.1 Co je to záškoláctví a odmítání školy?

„Omluvená nepřítomnost je nepřítomnost, kterou dovolil učitel nebo jiný oprávněný zástupce školy. Patří sem případy absencí, pro které bylo poskytnuto uspokojivé vysvětlení (např. z důvodu nemoci). Neomluvená nepřítomnost je nepřítomnost, k níž učitel nebo jiný oprávněný zástupce své svolení nedal. Sem patří veškeré nevysvětlené a neoprávněné absence“ (Kyriacou, 2005, s. 44.).

Pojem „záškolák“ označuje Kyriacou (2005) žáka, který nemá pro absenci legální důvod. Vymezení obsahu pojmu nám připadá na první pohled sice jednoduché, avšak často se při pokusu shromáždit údaje o záškoláctví ukazuje, že je velmi složité popsat chování takovým souborem kategorií, které by jednoznačně určily, zda konkrétní případ máme považovat za záškoláctví či ne.

Kyriacou (2005) uvádí 5 hlavních kategorií, které se k tomuto účelu používají:

- **Pravé záškoláctví**

Žák do školy nechodí, ale rodiče si myslí, že do školy chodí.

- **Záškoláctví s vědomím rodičů**

Žák do školy nechodí, ale rodiče jsou o tom informováni a také vědí, že k tomu nemá žádný oprávněný důvod. Žák např. strávil jeden den tím, že pomáhal rodičům v práci nebo se doma staral o někoho nemocného. Někteří rodiče doma nechají dítě, když má narozeniny.

- **Záškoláctví s klamáním rodičů**

Existují žáci, kteří dokáží své rodiče přesvědčit, že je jim tam špatně, že nemohou jít do školy, i když se ve skutečnosti cítí dobře. Rodič pak napíše žákovi omluvenku z důvodu zdravotních potíží. Tuto kategorii bývá často obtížné rozlišit od záškoláctví s vědomím rodičů. Pro některé rodiče je stručné prohlášení o tom, že dítěti není moc dobře, dostatečné k tomu, aby omluvenku napsali, často jsou s dítětem zajedno a ve skutečnosti ani podvedeni nejsou.

- **Útěky ze školy**

K tomuto druhu záškoláctví - někdy se mu říká „interní záškoláctví“- patří případy, kdy žáci do školy chodí, nechají si zapsat přítomnost, během dne pak na hodinu nebo dvě odejdou. Přitom někdy zůstávají v prostorách školy, jindy odejdou na krátkou dobu pryč.

- **Odmítání školy**

„Tato kategorie se týká žáků, kterým představa školní docházky činí psychické problémy“ uvádí Heyne a Rollins; Place a kol. (In Kyriacou 2005). Patří sem poruchy, které pramení z problémů ve škole, šikanování, z pocitu, že učení je příliš těžké, deprese nebo školní fobie.

Na rozlišování záškoláctví a školní fobií (odmítání školy) se klade důraz. Záškoláci sice do školy nechodí, ale nemají žádný psychologický problém, naproti tomu děti co školu odmítají by sice do školy rády chodily, ale něco jim v tom brání. Záškoláctví můžeme chápat jako agování, spojené s delikvencí, zatímco odmítání školy je vnímáno jako druh neurózy (s úzkostí a obavami) (Elliott a Place, 1998).

Galloway (In Elliott a Place, 1998) Záškoláci školu navštěvují spíše sporadicky, nemají strach ani úzkost a nestěžují si na fyzické obtíže, také svou absenci dokáží velmi dlouho před rodiči tajit. Toulají se ulicemi, chovají se asociálně. Sdělení rodičů ukázala, že záškoláci byli ovlivněni vrstevníky, delší dobu lhali, kradli a toulali se v době vyučování. Děti, které školu odmítají, rodiče většinou říkali, že mají zájem o studijní záležitosti, o rodiče se více bojí a nechtějí opustit domov.

Vágnerová (In Čapek, 2008) definuje záškoláctví jako neomluvenou absenci ve škole-jde o úmyslné zameškávání vyučování. Žák většinou bez vědomí a z vlastní vůle do školy nechodí. Záškoláctví se dopouštějí jedinci, kteří nejsou schopni či neplní školní povinnosti a tím se dostávají do stresových situací.

- Záškoláctví s impulzivním charakterem - dítě neplánuje, že ze školy nepůjde, ale jedná náhle, nebo odejde během školy.
- Záškoláctví účelové, plánovitě - dítě plánuje předem odchod ze školy

„Záškoláctví bývá spojeno s negativním postojem ke škole, s nepřijetím normy pozitivní hodnoty vzdělání, ale může být i reakcí na prospěchové selhání nebo na šikanu. Někdy je lze charakterizovat jako komplex obranného jednání, jehož cílem je vyhnout se nepříjemnosti, která je dána konfrontací neúspěšného dítěte s lépe prosperujícími spolužáky, požadavky učitele na práci dítěte, nebo očekávanou reakcí rodičů na další špatnou známku. Při hodnocení záškoláctví je třeba zjistit příčinu, která dítě k útěku ze školy vedla, a jaký je jeho postoj ke škole. (Poruchou chování není záškoláctví vyplývající ze školní fobie nebo vyvolané strachem z šikany.) Důležitým faktorem je četnost takového jednání, míra plánovitosti a způsob provedení. Opakované a plánované záškoláctví bývá signálem odlišnosti socializačního vývoje, určitého postoje k autoritě a normě povinnosti, kterou dítě není ochotné či schopné akceptovat“ Heřmanská (In Vágnerová, 2005, s. 162-163).

4.1.1 Příčiny záškoláctví

Jako příčiny záškoláctví autoři Malcolm a kol.; Reid (In Kyriacou, 2005) uvádějí:

- Hodiny byly nudné.
- Práce v nich byla příliš těžká.
- Atmosféra byla ve škole příliš přísná.
- Žáci měli problémy s některými učiteli.
- Měli pocit, že je škola odmítá.
- Škola se žákům nevěnovala dostatečně.
- Byli šikanováni.
- Chtěli trávit čas s kamarády či chtěli být sami.
- Nelíbily se jim učební osnovy.

Fontana (In Čapek, 2008) dělí příčiny následně:

- Dítě je obětí trýznění druhými dětmi
- Dítě se obává člena učitelského sboru
- Dítě má školu tak silně asociovanou se selháváním, že se škole vyhýbá a tím si chrání sebevědomí

- Dítě je zapleteno do trestní činnosti
- Dítě se nudí a hledá nějaké vzrušení

Kondáš (In Danek a kol., 2007) dělí příčiny záškoláctví:

- Vyhnutí se nepříjemným situacím, povinnostem či problémům
- Strach ze školy, učitele, apod.
- Navedení, napodobování
- Problémy se začleněním do kolektivu
- Neschopnost odpoutání od milované osoby
- Averze k vyučovacím předmětům
- Zesměšňování, neúcta

4.1.2 Řešení záškoláctví školou

Sledování docházky, škola musí vždy zareagovat, jestliže má jakékoli podezření ze záškoláctví dítěte. **Školní strategie pro boj se záškoláctvím** zvyšuje povědomí o důležitosti dodržování školní docházky a také umožňuje konzistentní a důsledné použití stanovených postupů. **Kontakt prvního dne** je, jak se zdá, jedním z nejúčinnějších způsobů, jak se záškoláctvím bojovat. Pedagogové by měli rodiče informovat hned první den o nepřítomnosti žáka, pokud předem nebyl omluven. **Kontrola docházky na začátku hodin** slouží k zabránění interního záškoláctví. **Zavedení fyzicky příjemného školního prostředí**, prostředí musí být čisté, příjemné a pohodlné. **Zavedení společensky příjemného prostředí**, prostředí musí být kladné, panovat sdílná atmosféra, nesmí se vyskytovat šikana. Podpora při studijních potížích, atmosféra podpory slabším žákům. **Podpora při problémech s emocemi a chováním**, tzv. pastorační péče při potížích žáků. **Přístup k příslušným osnovám**, pokud žáky budou bavit alespoň některé předměty,lepší se i jejich docházka. **Nápravná opatření**, tato opatření směřují ke zvýšení úrovně základního vzdělání a pomáhá žáků, kteří jsou slabí ve čtení, psaní, počítání. **Nabídka alternativního pracovního prostředí**, nabízejí žákům dočasná pracoviště, pokud mají problém pracovat s učiteli v normálním prostředí. **Ranní a odpolední družiny**, žákům je umožněna příprava do školy. Hodinu před začátkem školy a hodinu po vyučování. **Motivace pravidelné docházky**, takovou motivací je připuštění ke zkouškám, atraktivní náplň osnov možnost praktického

výcviku. **Studijní poradci**, externí pracovníci-sehrávají roli prostředníků mezi školou a rodinou. **Využití oblíbených předmětů**, je dobré věnovat pozornost tomu, aby se záškoláci mohli učit stylem, který jim vyhovuje. **Odměna za dobrou docházku**, odměny mohou být symbolické, hmotné nebo v podobě peněžní poukázky. **Vybírání dovolených v rámci školních prázdnin**, pokud rodiče vyberou dovolenou v době, kdy probíhá škola, je to pro ně signál, že školní docházka není tak důležitá. **Dozor nad záškoláky a horké linky**, dozor učitelů ve školách během dne. Kromě toho škola má zájem o to, aby občané z okolí školy hlásili škole žáky, kteří jsou pravděpodobně za školou. **Podpora reintegrace**, podpora žákům, kteří delší dobu chyběli a mají mnoho zameškané látky. **Spolupráce s vnějšími organizacemi**, spolupráce různých organizací a institucí je pro boj se záškoláctvím velmi důležitá. **Trestní stíhání**, soud může nařídit pravidelnou školní docházku, stanovení školního dozoru a postihu rodičů (Kyriacou, 2005).

5 INSTITUTE PRO ŘEŠENÍ VÝCHOVNÝCH PROBLÉMŮ

5.1 Ústavní výchova

„**Ústavní výchova (ÚV)** je opatření, které nařizuje příslušný soud podle zákona o rodině v občansko-právním řízení nezletilci do 18 let věku v případech, kdy jiná výchovná opatření nevedla k nápravě nebo když rodiče z vážných důvodů nemohou výchovu dítěte zabezpečit. Nařizuje se tedy z důvodů sociálních a výchovných“ (Pipeková a kol., 1998, s.199).

U dětí do tří let věku je výkon ústavní výchovy zabezpečen zdravotnickými zařízeními (kojenecké ústavy, dětské domovy pro děti do tří let) a od tří let do osmnácti let školská zařízení. Do ústavní výchova ze sociálních důvodů spadají dětské domovy, zvláštní školy internátní s celoročním provozem. Ústavní výchovu z výchovných důvodů zabezpečují výchovné ústavy. Ústavní výchova má preventivní charakter a trvá tak dlouho, dokud to vyžaduje účel (nejdéle však do 18 let, pokud soud rozhodne může být výjimečně prodloužena do 19 let) (Pipeková a kol., 1998).

5.2 Ochranná výchova

„**Ochranná výchova (OV)** je ochranné opatření, které ukládá příslušný soud

- a) v občansko-právním řízení, spáchá-li dítě mezi 12.-15. rokem věku čin, za který lze dle trestního zákona uložit výjimečný trest,
- b) v trestním řízení se ukládá OV mladistvému mezi 15.-18. rokem tehdy, jestliže ochranná výchova podle rozhodnutí soudu splní svůj účel lépe než uložení trestu odnětí svobody“ (Pipeková a kol., 1998, s. 199-200).

Pipeková a kol. (1998) Ochranná výchova se realizuje ve speciálních školských výchovných zařízeních-výchovných ústavech. Stejně jako ústavní výchova trvá tak dlouho, jak to účel vyžaduje, nejdéle do 18 let. Pokud soud rozhodne, že nebylo splněno účelu může se prodloužit do 19 let.

5.3 Ústavní péče

5.3.1 Diagnostické ústavy

Do diagnostického ústavu jsou přijímány děti na základě: žádosti rodičů nebo zákonných zástupců a na základě rozhodnutí soudu. Tyto ústavy vyšetřují děti a mládež, která k nim spadá ze spádové oblasti-stále se oblasti rozdělují podle krajů.

Podle věku se člení na dětské diagnostické ústavy a diagnostické ústavy pro mládež (Pipeková a kol., 1998).

5.3.1.1 Dětský diagnostický ústav

Je internátní koedukované zařízení, které přijímá děti plnící školní docházku k diagnostickému vyšetření (6-15 let, výjimečně se mohou přijímat i děti předškolního věku do tří let).

Do dětského diagnostického ústavu jsou přijímány děti:

- Z terénu (z rodin nebo zadrženy na útěku)
- Z jiných školských zařízení (z dětských domovů nebo zvláštních internátních škol)

V dětském diagnostickém ústavu je zřízena škola, které se řídí vzdělávacími programy základní školy nebo zvláštní školy. Počet žáků je zde snížen. Stěžejní je především diagnostika školních vědomostí a zjištění příčin školních nedostatků. Po škole jsou ve skupinkách a pečují o ně odborní vychovatelé. Jakmile pobyt v diagnostickém ústavu skončí, děti se vrátí domů, nebo jsou umístěny v zařízeních podle závěru vyšetření diagnostického ústavu a dislokační komise (dětský domov, zvláštní škola internátní, dětský výchovný ústav) (Pipeková a kol., 1998).

5.3.1.2 Diagnostický ústav pro mládež

Je internátní nekoedukované zařízení. Toto zařízení zabezpečuje diagnostické vyšetření dětí s ukončenou povinnou školní docházkou (15-18 let). Děti se zde umísťují kvůli výchovným problémům. Podkladem bývá soudní rozhodnutí.

Do diagnostického ústavu jsou přijímány mladiství:

- Z terénu
- Z věznic (po ukončení vazby)

Při diagnostickém ústavu je škola, kde si mladiství mohou doplňovat znalosti základního vzdělání. Mohou také pokračovat výukou všeobecně vzdělávacích předmětů pokud před nástupem do diagnostického ústavu navštěvovali učební obor. Ostatní pracují ve výchovných skupinách. Jakmile pobyt v diagnostickém ústavu skončí, děti se vrátí domů, pokud byl pobyt dobrovolný, ale spíše jsou umístěny do výchovných ústavů pro mládež a někdy také do výkonu trestu (Pipeková a kol., 1998).

5.3.2 Dětské domovy

Dětské domovy jsou zahrnuty do systému školských zařízení pro výkon ústavní výchovy.

Do dětských domovů jsou přijímány děti:

- Tělesně a duševně zdravé
- Bez výchovných problémů
- Nanejvýš s disociálním chování
- Dítě s nařízenou ústavní výchovou
- Předběžné opatření
- Na základě dohody (Pipeková a kol., 1998).

5.3.2.1 Dětský domov rodinného typu

Zde jsou umístovány děti, u kterých se předpokládá pobyt dlouhodobý. Jsou zde umístovány děti od 3 do 18 let (pobyt se může prodloužit do doby ukončení přípravy na povolání, do doby ukončení vysokoškolského studia). Toto zařízení je koedukované (Pipeková a kol., 1998).

5.3.2.2 Dětský domov internátního typu

Do domovů internátního typu jsou umístovány děti (ve věku povinné školní docházky, výjimečně mladší), u kterých je předpokládána délka pobytu krátkodobá. Toto zařízení je koedukované (Pipeková a kol., 1998).

5.3.3 Speciální výchovná zařízení

Do této skupiny můžeme zařadit:

- Dětský výchovný ústav
- Dětský výchovný ústav se zvýšenou výchovnou péčí
- Dětský výchovný ústav s výchovně léčebným režimem
- Výchovný ústav pro mládež
- Výchovný ústav pro mládež se zvýšenou výchovnou péčí
- Výchovný ústav pro mládež s ochranným režimem
- Výchovný ústav pro mládež s výchovně léčebným režimem
- Výchovný ústav pro děti a mládež
- Výchovný ústav pro nezletilé matky (Pipeková a kol., 1998).

5.3.4 Preventivní výchovná péče

V roce 1991 byla zákonem č. 390/91 Sb. Zřízena střediska výchovné péče pro děti a mládež. Tato instituce vznikla jako součást preventivní výchovné péče a zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy. Výchovné péče se zde poskytuje dětem a mládeži s negativními jevy chování (Pipeková a kol., 1998).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 PROJEKT VÝZKUMU

6.1 Cíl výzkumu

Cílem mého výzkumu je zjistit názory rodičů a postoje pedagogů ZŠ v regionu Kroměřížska na nejčastější výchovné problémy, které jsou záškoláctví a experimentování s návykovými a psychotropními látkami.. Cílem mé práce je pro mě ověření či vyvrácení hypotéz.

6.2 Hypotézy

1H_A: Mezi rodiči a pedagogy existují rozdíly ve vnímání závažnosti výchovných problémů.

1H₀: Mezi rodiči a pedagogy neexistují rozdíly ve vnímání závažnosti výchovných problémů.

2H_A: Výchovné opatření pobyt dítěte mimo domov z hlediska vlivu na dítě posuzují rodiče a pedagogové rozdílně.

2H₀: Výchovné opatření pobyt dítěte mimo domov z hlediska vlivu na dítě posuzují rodiče a pedagogové stejně.

3H_A: Mezi rodiči a pedagogy existuje rozdíl ve vnímání zhoršení prospěchu jako signalizace existujícího problému.

3H₀: Mezi rodiči a pedagogy neexistuje rozdíl ve vnímání zhoršení prospěchu jako signalizace existujícího problému.

6.2.1 Výzkumný problém

„Do jaké míry jsou postoje rodičů, učitelů k řešení záškoláctví a experimentování s návykovými a psychotropními látkami nezletilých dětí na ZŠ konzistentní?“

6.3 Metody výzkumu

Pro svou práci jsem zvolila kvantitativní druh výzkumu. Jako metodu sběru dat jsem použila dotazník. Pro ověření srozumitelnosti otázek, provedla jsem předvýzkum. Dotazník jsem rozdala 2 učitelkám a 3 rodičům a prošla s nimi otázky, jak které rozumí. Výsledky takto získaných dotazníků nebudou do mé práce zahrnuty.

6.3.1 Pojmový aparát

K popisu zkoumané reality používám tyto frekventované pojmy:

Postoj: „Postoje jsou definovány jako přetrvávající získané dispozice k určitému hodnocení a z toho vyplívajícímu specifickému způsobu chování v různých situacích, resp. Ve vztahu k nějakým objektům“ (Vágnerová, 2004, s. 291).

Záškoláctví: „Omluvená nepřítomnost je nepřítomnost, kterou dovolil učitel nebo jiný oprávněný zástupce školy. Patří sem případy absencí, pro které bylo poskytnuto uspokojivé vysvětlení (např. z důvodu nemoci). Neomluvená nepřítomnost je nepřítomnost, k níž učitel nebo jiný oprávněný zástupce své svolení nedal. Sem patří veškeré nevysvětlené a neoprávněné absence“ (Kyriacou, 2005, s. 44).

Pojem „záškolák“ označuje žáka, který nemá pro absenci legální důvod (neomluvená nepřítomnost) (Kyriacou, 2005).

Návykové látky: Látky s vlastnostmi, které povzbuzují návykové nebo pravidelné užívání. Běžné synonymum rovněž pro látky, které mají schopnost vyvolávat závislost (Drogy-info).

Psychotropní látky: Skupina léčiv, která aktivují (podněcují či mění kvalitu prožitku) psychickou činnost člověka a vedou k lékové závislosti (Encyklopedie. Psychotropní látky).

6.3.2 Metody sběru dat a tvorba databáze

Abych zjistila postoje rodičů a pedagogů, použila jsem dotazník, jako výzkumnou metodu. Dotazník jsem vytvořila sama, obsahuje 21 otázek pro rodiče a 22 otázek pro pedagogy a je zcela anonymní. V dotazníku jsem použila 14 uzavřených otázek, 4 polootevřené, u rodičů 1 otevřenou otázku a u pedagogů 2 otevřené otázky a 2 otázky škálové.

Příklady použitých otázek:

Př.: Uzavřená otázka:

➤ Věděl/a jste jak tento problém řešit?

a) ano

b) ne

Př.: Polootevřená otázka:

- Co uděláte při podezření, že dítě užilo návykovou či psychotropní látku?
 - a) použiji test
 - b) spojím se s rodiči
 - c) poradím se s výchovným poradcem
 - d) neudělám nic
 - e) jiné řešení.....

Otevřená otázka:

- Jak často jsou rodičovské schůzky, uveďte:

Př.: Škálová otázka:

- Z vašeho pohledu je nejčastějším problémem u dětí a mládeže:

Ohodnoťte číslicemi 1-7.

1 = nejméně časté

7 = nejčastěji

- a) kouření
- b) záškoláctví
- c) drogy, alkohol
- d) útěk z domova
- e) šikana
- f) agresivita
- g) trestná činnost

6.4 Podmínky výzkumu a výzkumný vzorek

Výzkum jsem provedla v lednu 2009 na ZŠ Slovan Kroměříž. Výzkumu se účastnilo 45 pedagogů a 45 rodičů dětí, které studují na 2.stupni ZŠ Slovan. Respondenty jsem vybrala na základě záměrného výběru. S rozděním dotazníků mi pomohla výchovná poradkyně ZŠ Slovan a návratnost byla 100%.

7 FREKVENČNÍ A DISTRIBUČNÍ ANALÝZA ZÍSKANÝCH DAT

Položka č.1 Zjišťovala jsem, zda se pedagogové a rodiče již setkali s výchovnými problémy jako záškoláctví a drogy u dítěte.

Z tabulky č. 1 lze vidět, že 33 pedagogů tj. 73,3% se setkali s výchovnými problémy jako záškoláctví a drogy a pouze 12 tj. 26,7% se s tímto jevem *nesetkalo*. Pouze 9 rodičů tj. 20% se s tímto jevem setkala a 36 tj. 80% se s výchovnými problémy *nesetkalo* vůbec. Zde si můžeme všimnout, že pedagogové mají větší zkušenost s výskytem výchovných problémů.

Tab. 1. Setkal/a jste se již někdy s výchovnými problémy (záškoláctví, drogy) u dítěte?

odpovědi z dotazníku	rodiče		pedagogové		celkem	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
ano	9	20,0	33	73,3	42	46,7
ne	36	80,0	12	26,7	48	53,3
celkem	45	100,0	45	100,0	90	100,0

Položka č. 2 Zjišťovala jsem zda by rodiče a pedagogové věděli, jak tento problém řešit.

Z tabulky č. 2 je patrné, že jak rodiče, tak pedagogové by dokázali výchovný problém z větší části vyřešit. Odpověď *ano* zvolilo 34 rodičů tj. 75,6% a 43 pedagogů tj. 95,6%. Odpověď *ne* zvolilo 11 rodičů tj. 24,4% a pouze 2 pedagogové tj. 4,4%. Myslím si, že každý pedagog by měl vědět, jak tuto situaci vyřešit – pomocí metodických pokynů, pokud si ovšem neví rady, mají možnost konzultací u výchovných poradců atd. Tak jako mají možnost rodiče, pokud si neví rady se svým dítětem, zajít do specializovaných center, do školy, či za kurátorem pro mládež.

Tab. 2. Víte, jak tento problém řešit?

odpovědi z dotazníku	rodiče		pedagogové		celkem	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
ano	34	75,6	43	95,6	77	85,6
ne	11	24,4	2	4,4	13	14,4
celkem	45	100,0	45	100,0	90	100,0

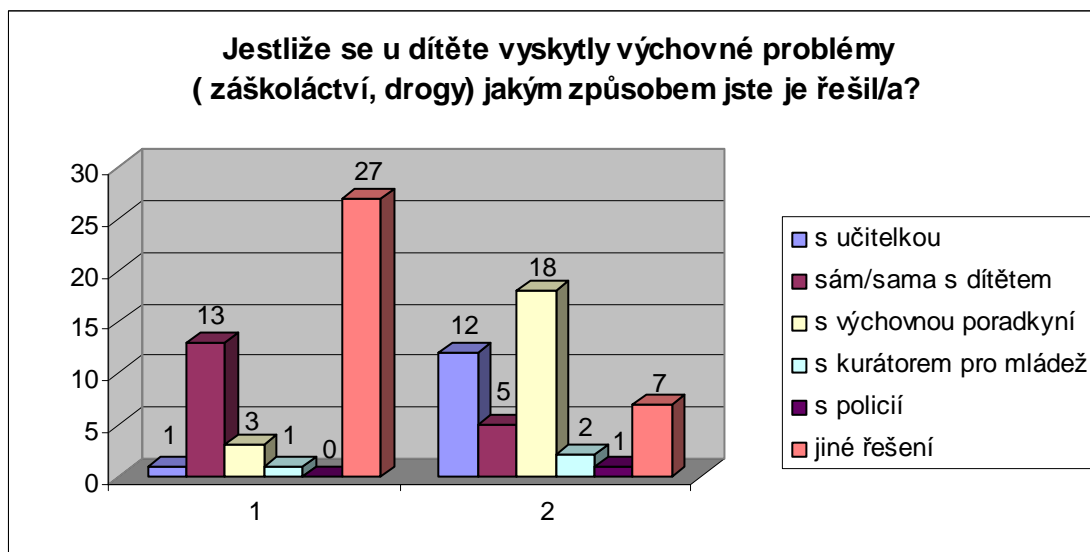
**Položka č. 3 Zjist'ovala jsem, jestliže se u dítěte vyskytly výchovné problémy (záško-
láctví, drogy) jakým způsobem by je rodiče a pedagogové řešili.**

Z tabulky č. 3 a z grafu č. 1 vyplývá, že pouze 1 rodič tj. 2,2% by výchovné problémy řešil *s učitelkou*, kdežto 12 pedagogů tj. 26,7% by tento problém *s rodiči* řešil. *Sám/sama* by tento problém řešilo 13 rodičů tj. 28,9% a 5 pedagogů tj. 11,1%. *S výchovnou poradkyní* by problém řešili 3 rodiče tj. 6,7% a 18 pedagogů tj. 40%. *S kurátorem pro mládež* pouze 1 rodič tj. 2,2% a pouze 2 pedagogové tj. 4,4%. *Na policii* by se neobrátil žádná rodič a jen 1 pedagog tj. 2,2%. *Jiné řešení* zvolilo 27 rodičů tj. 60% a 7 pedagogů tj. 15,6%. Rodiče v 8 případech tj. 18,8% uvedli, že tuto situaci *ještě neřešili*, 2 rodiče tj. 4,4% uvedli, že by tuto situaci *neřešili vůbec* a 1 rodič tj. 2,2% uvedl odpověď *nevím*. Další odpovědi od pedagogů byly už jen po jedné odpovědi – *tento problém bych neřešil, řešila jsem jiný problém a svolala bych výchovnou komisi ve škole s účastí dítěte i rodičů*. Zde je patrné, že pedagogičtí pracovníci mají pokyny jak postupovat v případech, kdy se vyskytnou u žáků výchovné problémy – nejčastější odpověď volili – jednání s rodiči nebo porada se školním psychologem. Rodiče volili z možností převážně odpověď – sám/sama, nebo že takový problém ještě neřešili a nevědí jak by se takové situaci zachovali.

*Tab. 3. Jestliže se u dítěte vyskytly výchovné problémy (záško-
láctví, drogy) jakým způsobem jste je řešil/a?*

odpovědi z dotazníku	rodiče	
	abs.	%
s učitelkou	1	2,2
sám/sama s dítětem	13	28,9
s výchovnou poradkyní	3	6,7
s kurátorem pro mládež	1	2,2
s policií	0	0,0
jiné řešení	27	60,0
celkem	45	100,0

odpovědi z dotazníku	pedagogové	
	abs.	%
s rodiči	12	26,7
sám/sama s dítětem	5	11,1
s výchovnou poradkyní	18	40,0
s kurátorem pro mládež	2	4,4
s policií	1	2,2
jiné řešení	7	15,6
celkem	45	100,0

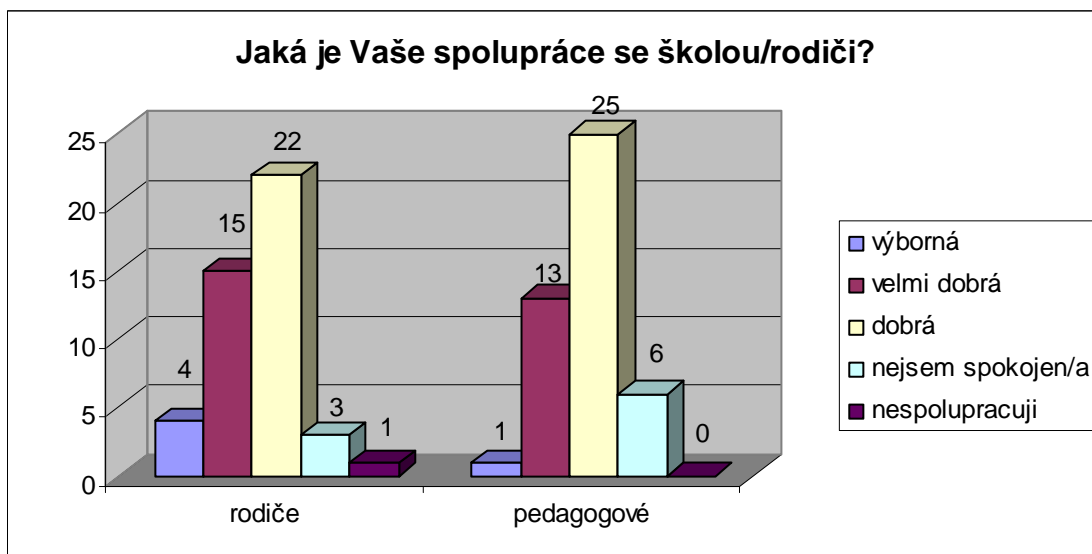
Graf č. 1

Položka č. 4 Zjišťovala jsem, jaká je spolupráce rodičů se školou a pedagogů s rodiči.

Z tabulky č. 4 a grafu č. 2 vyplývá, spolupráce mezi oběma skupinami je *dobrá*, tuto odpověď uvedlo 22 rodičů tj. 48,9% a 25 pedagogů tj. 55,6%. Jako *výbornou* ji označili 4 rodiče tj. 8,9% a 1 pedagog tj. 2,2%. Jako *velmi dobrou* ji označilo 15 rodičů tj. 33,3% a 13 pedagogů tj. 28,9%. *Nejsem spokojen/a* uvedli 3 rodiče tj. 6,7% a 6 pedagogů tj. 13,3%. *Nespolupracuji* odpověděl 1 rodič tj. 2,2% a žádný pedagog. Z grafu vyplývá, že jak rodiče tak pedagogové spolu vzájemně spolupracují *dobře*.

Tab. 4. Jaká je Vaše spolupráce se školou / s rodiči?

odpovědi z dotazníku	rodiče		pedagogové		celkem	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
výborná	4	8,9	1	2,2	5	5,6
velmi dobrá	15	33,3	13	28,9	28	31,1
dobrá	22	48,9	25	55,6	47	52,2
nejsem spokojen/a	3	6,7	6	13,3	9	10,0
nespolupracuji	1	2,2	0	0,0	1	1,1
celkem	45	100,0	45	100,0	90	100,0

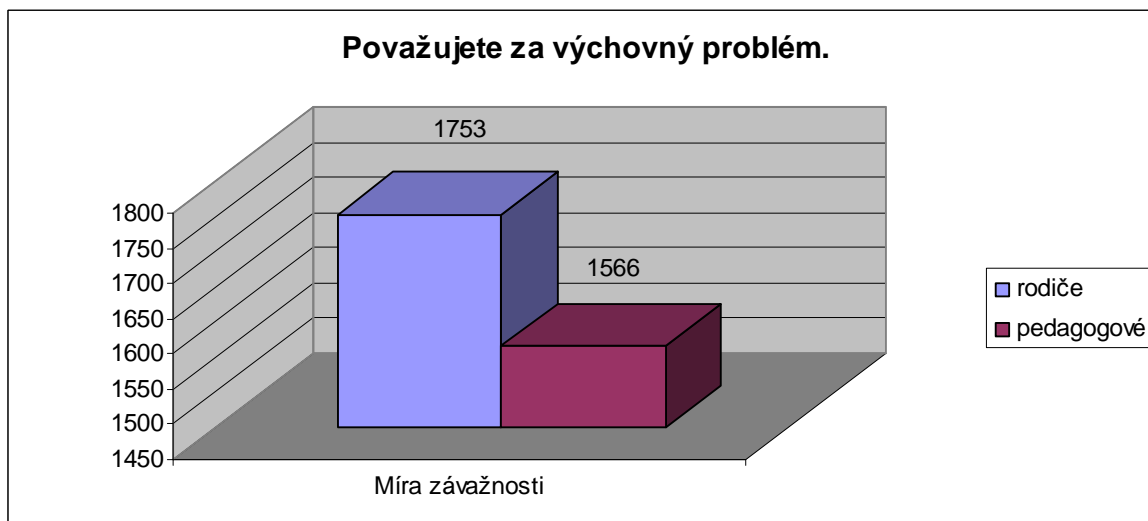

Graf č. 2

Položka č. 5 Zjišťovala jsem, jak závažně berou pedagogové a rodiče výchovné problémy dětí.

Z grafu č.3 plyne, že rodiče berou výchovné problémy závažněji než pedagogové. Pro lepší přehlednost, jsem sečetla všechny získané hodnoty v rozmezí 1-7, kdy 7 = maximální závažnost a 1 = minimální závažnost. Celkový součet u rodičů tvoří hodnotu 1753 a u pedagogů 1566. Rozdílná hodnota mezi rodiči a pedagogy je 187.

Zajímalo mě, do jaké míry jsou rozdíly mezi postoji rodičů a pedagogů k tomuto problému, a proto jsem pro toho stanovení rozdílu použila U-Test Manna a Whitneyho. Výsledek testu je $U_{0,05} = 698,5$. Tuto hodnotu jsem srovnala s hodnotami kritickými a mezi zjistila jsem, že mezi dotazovanými respondenty jsou statisticky významné rozdíly, proto přijímám alternativní hypotézu ($1H_A$) - mezi rodiči a pedagogy existují rozdíly ve vnímání závažnosti výchovných problémů a odmítám hypotézu nulovou ($1H_0$) - mezi rodiči a pedagogy neexistují rozdíly ve vnímání závažnosti výchovných problémů.

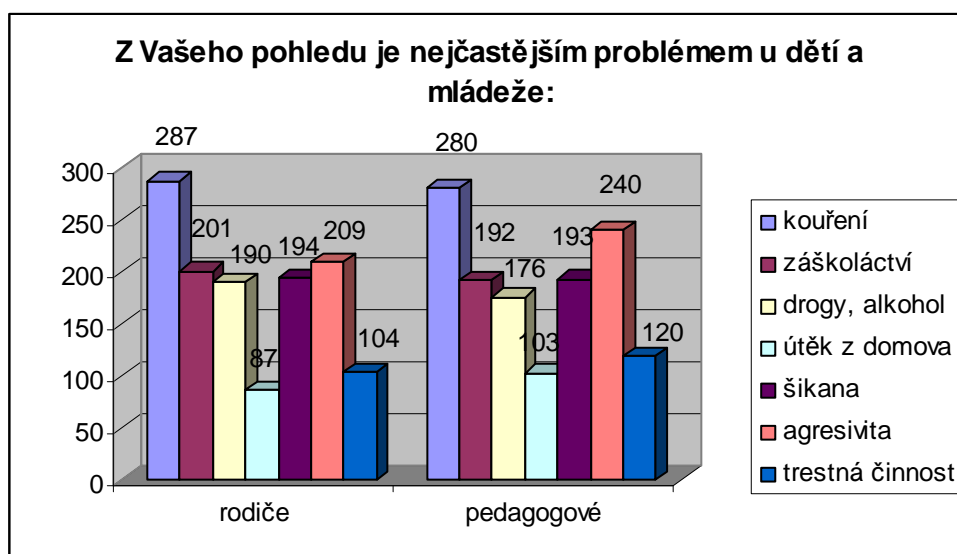
Graf č. 3

Položka č. 6 Zjišťovala jsem, jaké výchovné problémy považují rodiče a pedagogové za nejčastější u dětí a mládeže.

Z tabulky č. 5 a grafu č. 4 můžeme vypočítat, že za nejčastější problém považují jak pedagogové tak rodiče *kouření*, u rodičů tato odpověď tvoří 22,6% a u pedagogů 21,5%. Na druhém místě skončila *agresivita*, u rodičů tato odpověď tvoří 16,4% a u pedagogů 18,4%. Na třetím místě u rodičů skončilo *záškoláctví* s 15,8% a u pedagogů *šikana*. Na čtvrtém místě rodiče zařadili *šikanu* s 15,3% a pedagogové *záškoláctví* s 14,7%. Na pátém místě skončily *drogy a alkohol* s 14,9% u rodičů a 13,5% u pedagogů. Šesté místo obsadila *trestná činnost* s 8,2% u rodičů a 9,2% u pedagogů. Na posledním místě u rodičů skončil *útěk z domova* s 6,8% a u pedagogů s 7,9%. Pro lepší přehlednost jsem použila stejnou metodu vyhodnocování, jako u položky č. 5 s rozdílem, že jsem sečetla pouze jednotlivé položky dotazníku, kdy 1 = nejméně časté a 7 = nejčastěji. Můžeme si povšimnout malého rozdílu ve vnímání nejčastějších problémů dětí a mládeže z pohledu rodičů a pedagogů.

Tab. 5. Z Vašeho pohledu je nejčastějším problémem u dětí a mládeže.

odpovědi z dotazníku	rodiče		odpovědi z dotazníku	pedagogové	
	abs.	%		abs.	%
kouření	287	22,6	kouření	280	21,5
záškoláctví	201	15,8	záškoláctví	192	14,7
drogy, alkohol	190	14,9	drogy, alkohol	176	13,5
útěk z domova	87	6,8	útěk z domova	103	7,9
šikana	194	15,3	šikana	193	14,8
agresivita	209	16,4	agresivita	240	18,4
trestná činnost	104	8,2	trestná činnost	120	9,2
celkem	1272	100,0	celkem	1304	100,0

Graf č. 4

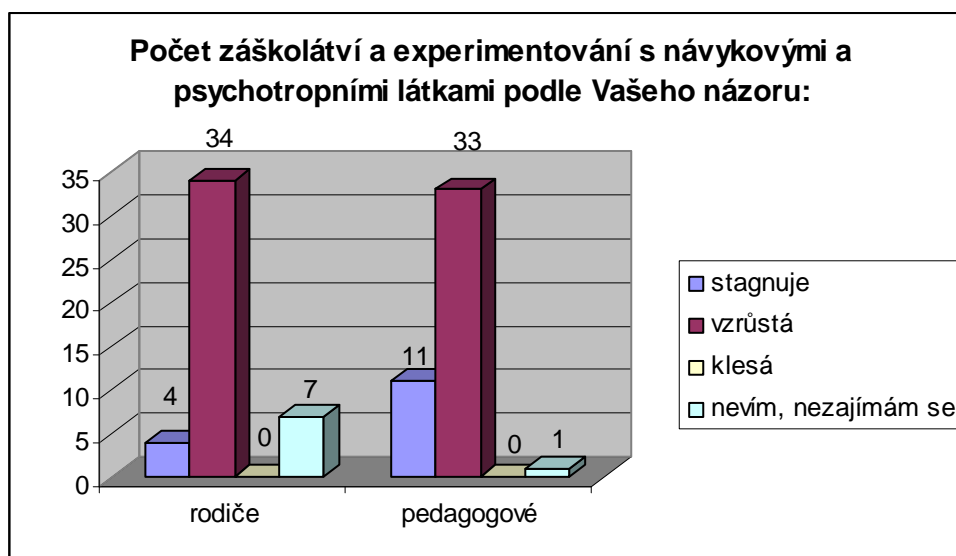
Položka č. 7 Zjišťovala jsem názory rodičů a pedagogů na počet záškoláctví a experimentování s návykovými a psychotropními látkami dnes.

Z tabulky č. 6 a grafu č. 5 plyne, že jak pedagogové tak rodiče si myslí, že zjišťovaná problematika neustále *vzrůstá*. 34 rodičů tj. 75,6% a 33 pedagogů tj. 73,3% se domnívá, že problematika *vzrůstá*. Pouze 4 rodiče tj. 8,9 a 11 učitelů si myslí, že počty těchto žáků *stag-*

nují. Žádný učitel a žádný pedagog si nemyslí, že počty *klesají* a 7 rodičů tj. 15,6% a 1 pedagog tj. 2,2% uvedli, že *nevědí* a o tuto problematiku se *nezajímají*. Dle mého názoru, výsledky mohou být ovlivněné médii, větší mediálností případů mladistvých pachatelů.

Tab. 6. Počet záškoláctví a experimentování s návykovými a psychotropními látkami podle Vašeho názoru:

odpovědi z dotazníku	rodiče		pedagogové		celkem	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
stagnuje	4	8,9	11	24,4	15	16,7
vzrůstá	34	75,6	33	73,3	67	74,4
klesá	0	0,0	0	0,0	0	0,0
nevím, nezajímám se	7	15,6	1	2,2	8	8,9
celkem	45	100,0	45	100,0	90	100,0

Graf č. 5

Položka č. 8 Zjišťovala jsem, jak by se zachovali rodiče a pedagogové při podezření užití návykové či psychotropní látky dítětem.

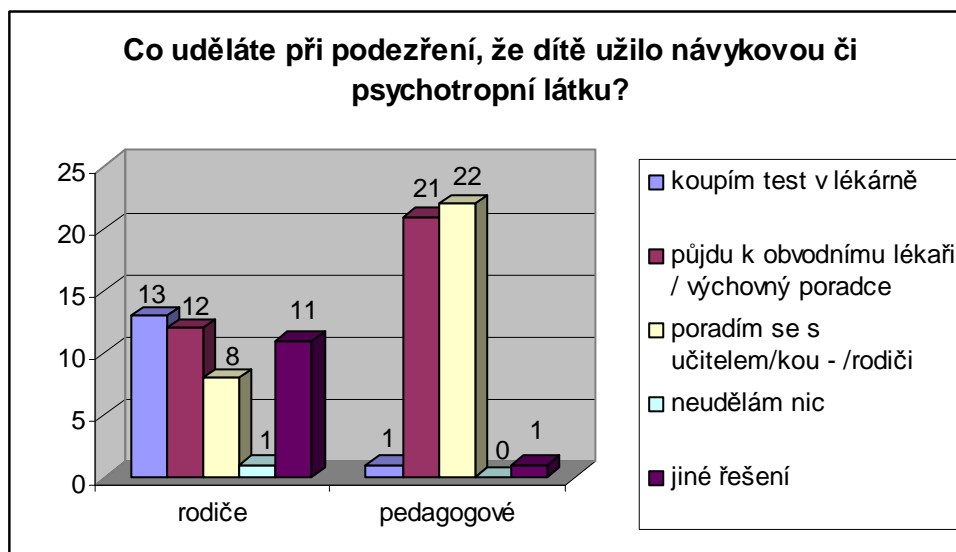
Z tabulky č. 7 a grafu č. 6 můžeme vypočítat značné rozdíly v postupech rodičů a pedagogů, při řešení podezření užití návykové či psychotropní látky. U rodičů byla oproti peda-

gogům nejvíce zastoupena odpověď *koupím test v lékárně* a to konkrétně 13 rodičů tj. 28,9%, pedagogové tuto odpověď zvolili pouze 1 tj. 2,2%. Pedagogové volili nejčastější odpověď a to konkrétně ve 22 případech tj. 48,9% *spojím se s rodiči*. V dalších možnostech rodiče volili odpovědi *půjdu k obvodnímu lékaři* - ve 12 případech tj. 26,7%. *Poradím se s učitelem/kou* v 8 případech tj. 17,8%. Možnost *neudělám nic* zvolil 1 rodič tj. 2,2%. 11 rodičů tj. 24,4% zvolilo *jinou odpověď* - 1 rodič by se *poradil s někým kdo má zkušenost*, 3 rodiče by to *nejdříve řešili s dítětem*, 2 rodiče by šli *pro radu psychologa* a 4 rodiče by si *s dítětem o tom promluvili*. Druhou nejčastější odpovědí pedagogů byla - *poradím se s výchovným poradcem* v 21 případech tj. 46,7%. Odpověď *neudělám nic*, nevyužil žádný pedagog a *jinou odpověď* zvolil 1 pedagog tj. 2,2%. Jako jinou možnost uvedl *spojení se s policií po oznámení rodičům*.

Tab. 7. Co uděláte při podezření, že dítě užilo návykovou či psychotropní látku?

odpovědi z dotazníku	rodiče	
	abs.	%
koupím test v lékárně	13	28,9
půjdu k obvodnímu lékaři	12	26,7
poradím se s učitelem/kou	8	17,8
neudělám nic	1	2,2
jiné řešení	11	24,4
celkem	45	100,0

odpovědi z dotazníku	pedagogové	
	abs.	%
použiji test	1	2,2
poradím se s výchovným poradcem	21	46,7
spojím se s rodiči	22	48,9
neudělám nic	0	0,0
jiné řešení	1	2,2
celkem	45	100,0

Graf č. 6

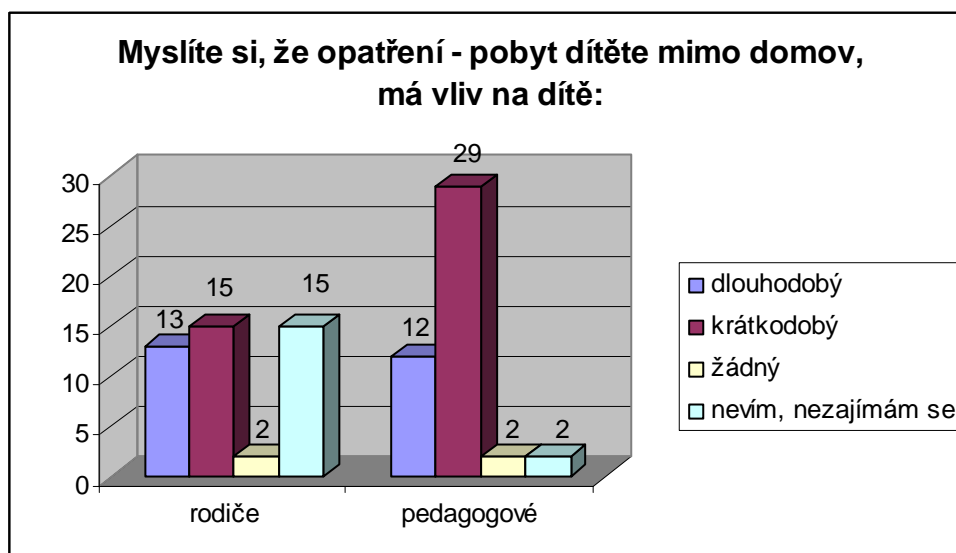
Položka č. 9 Zjišťovala jsem, jaký názor mají rodiče a pedagogové na opatření – pobyt dítěte mimo domov – např. diagnostický ústav, středisko výchovné péče atd. zda má vliv či nikoli.

Z tabulky č. 8 a grafu č.7 je patrné, že téměř polovina dotázaných považuje toto opatření za *krátkodobé*. Pedagogové oproti rodičům, byli v této otázce více skeptičtí. 29 pedagogů tj. 64,4% odpovědělo, že vliv na dítě je *krátkodobý*, rodiče tuto odpověď zvolili v 15 případech tj. 33,3%. *Dlouhodobý* vliv na dítě zvolilo 13 rodičů tj. 28,9% a 12 pedagogů tj. 26,7%. 2 rodiče a 2 pedagogové tj. 4,4% uvádějí, že toto opatření nemá na dítě vliv *žádný*. 15 rodičů tj. 33,3% a 2 pedagogové tj. 4,4% uvedli odpověď *nevím, nezajímám se*.

Zajímalo mě, zda mezi odpověďmi respondentů na tuto otázku jsou statisticky významné rozdíly, proto jsem použila test nezávislosti χ^2 – kvadrát. Vyšlo $\chi^2_{0,05}(3) = 14,563$. Tento výsledek je vyšší než kritická hodnota, proto přijímám alternativní hypotézu ($2H_A$) - výchovné opatření pobyt dítěte mimo domov z hlediska vlivu na dítě posuzují rodiče a pedagogové rozdílně a odmítám nulovou hypotézu ($2H_0$) - výchovné opatření pobyt dítěte mimo domov z hlediska vlivu na dítě posuzují rodiče a pedagogové stejně. Mezi odpověďmi jsou prokázány statisticky významné rozdíly.

Tab. 8. Myslíte si, že opatření – pobyt dítěte mimo domov (např.v diagnostickém ústavu, středisku výchovné péče) má vliv na dítě:

odpovědi z dotazníku	rodiče		pedagogové		celkem	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
dlouhodobý	13	28,9	12	26,7	25	27,8
krátkodobý	15	33,3	29	64,4	44	48,9
žádný	2	4,4	2	4,4	4	4,4
nevím, nezajímám se	15	33,3	2	4,4	17	18,9
celkem	45	100,0	45	100,0	90	100,0

Graf č. 7

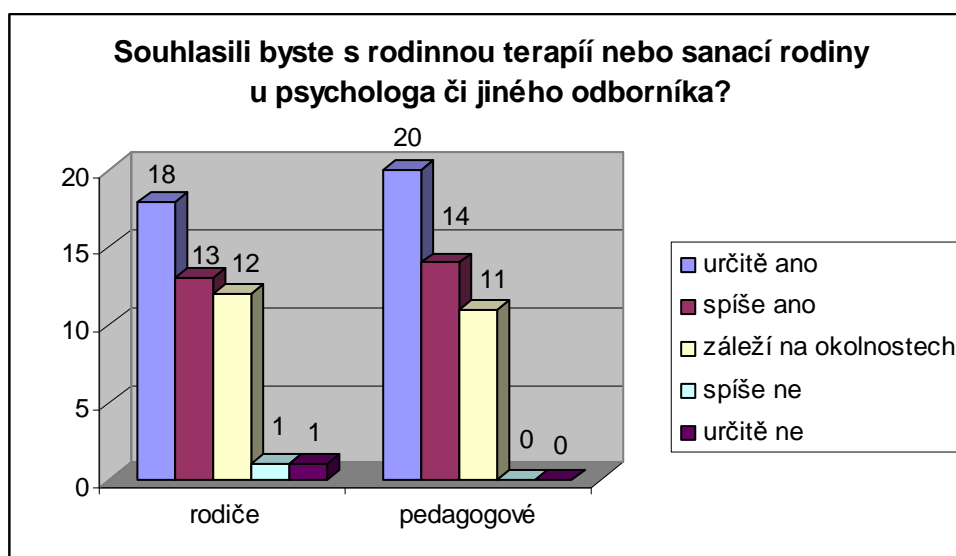
Položka č. 10 Zjišťovala jsem, zda by rodiče či pedagogové souhlasili s rodinnou terapií nebo sanací rodiny u psychologa či jiného odborníka např. u vážnějších výchovných problémů – jako záškoláctví a drogy?

Tabulka č. 9 a graf č. 8 nám vypovídá, že jak pedagogové tak rodiče, by s rodinnou terapií či sanací rodiny u psychologa souhlasili. Odpověď *určitě ano* zvolila převážná část rodičů celkem 18 tj. 40% a 20 pedagogů tj. 44,4%. K odpovědi *spíše ano* se přiklonilo 13 rodičů tj. 28,9% a 14 pedagogů tj. 31,1%. *Záleží na okolnostech* uvedlo 12 rodičů tj. 26,7% a 11 pedagogů tj. 24,4%. Pouze 1 rodič tj. 2,2% a žádný pedagog uvedl odpověď *spíše ne* a *určitě ne* uvedl také 1 rodič tj. 2,2% a žádný pedagog. Tento výsledek mne velmi překvapil,

myslela jsem, že ještě mnoho lidí má zafixovaného např. psychologa jako doktora pro bláznů, ale jsem ráda, že jsem se mýlila.

Tab. 9. Souhlasili byste s rodinnou terapií nebo sanací rodiny u psychologa či jiného odborníka např. u vážnějších výchovných problémů – jako záškoláctví a drogy?

odpovědi z dotazníku	rodiče		pedagogové		celkem	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
určitě ano	18	40,0	20	44,4	38	42,2
spíše ano	13	28,9	14	31,1	27	30,0
záleží na okolnostech	12	26,7	11	24,4	23	25,6
spíše ne	1	2,2	0	0,0	1	1,1
určitě ne	1	2,2	0	0,0	1	1,1
celkem	45	100,0	45	100,0	90	100,0

Graf č. 8

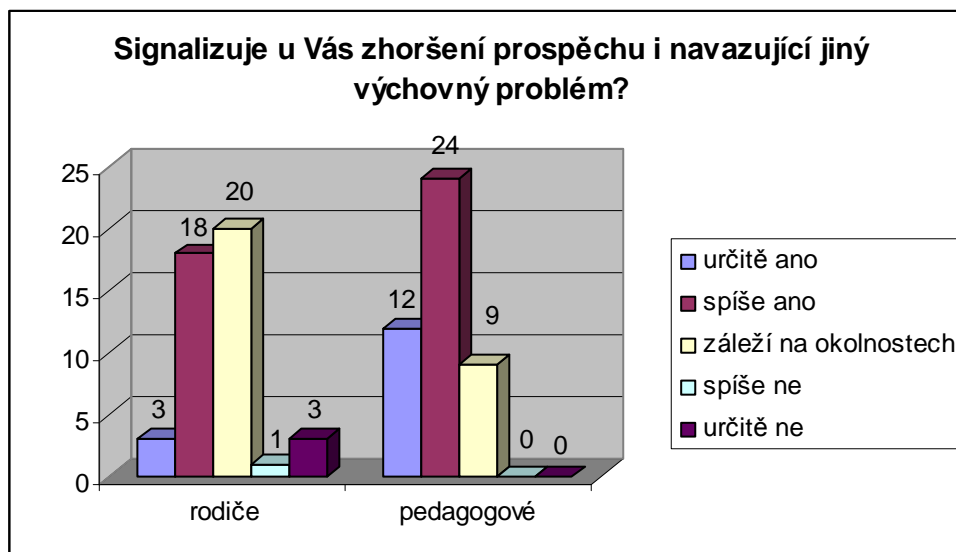
Položka č. 11 Zjišťovala jsem, zda zhoršení prospěchu dítěte signalizuje i navazující jiný výchovný problém.

Nejčastější odpovědí rodičů, jak plyne z tabulky č. 10 a grafu č. 9, byla odpověď *záleží na okolnostech*, tuto odpověď zvolilo 20 rodičů tj. 44,4%, k této možnosti se připojilo pouze 9 pedagogů tj. 20%. Naopak nejčastější odpovědí pedagogů, byla volba *spíše ano*, tuto odpověď zvolilo 24 pedagogů tj. 53,3%, rodiče tuto odpověď zvolili v 18 případech tj. 40%. K odpovědi *určitě ano* se přiklonili pouze 3 rodiče tj. 6,7% a 12 pedagogů tj. 26,7%. Odpověď *spíše ne* zvolil 1 rodič tj. 2,2% a žádný pedagog. K odpovědi *určitě ne*, se přiklonili 3 rodiče tj. 6,7% a žádný pedagog. Zde si můžeme všimnout rozdílu v názoru rodičů a pedagogů.

Zajímalo mě, jaký je rozdíl mezi odpověďmi rodičů a pedagogů, a proto jsem pro výpočet zvolila test nezávislosti Chí- kvadrát. Jako výsledek mi vyšlo $\chi^2_{0,05}(3) = 12,43$. Výsledná hodnota je vyšší než kritická hodnota, proto přijímám hypotézu alternativní ($3H_A$) - mezi rodiči a pedagogy existuje rozdíl ve vnímání zhoršení prospěchu jako signalizace existujícího problému a odmítám hypotézu nulovou ($3H_0$) mezi rodiči a pedagogy neexistuje rozdíl ve vnímání zhoršení prospěchu jako signalizace existujícího problému. To znamená, že mezi oběma skupinami jsou statisticky významné rozdíly.

Tab. 10. Signalizuje u Vás zhoršení prospěchu i navazující jiný výchovný problém?

odpovědi z dotazníku	rodiče		pedagogové		celkem	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
určitě ano	3	6,7	12	26,7	15	16,7
spíše ano	18	40,0	24	53,3	42	46,7
záleží na okolnostech	20	44,4	9	20,0	29	32,2
spíše ne	1	2,2	0	0,0	1	1,1
určitě ne	3	6,7	0	0,0	3	3,3
celkem	45	100,0	45	100,0	90	100,0

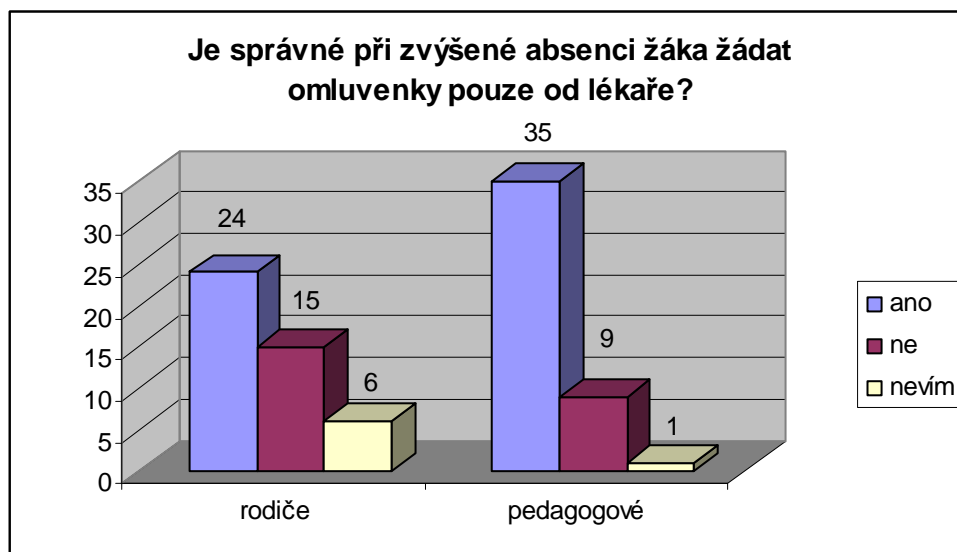
Graf č. 9

Položka č. 12 Zjišťovala jsem, zda je správné při zvýšené absenci žádat omluvenky pouze od lékaře.

Z tabulky č. 11 a grafu č. 10 je zřejmé, že velká většina dotázaných, jak rodičů tak pedagogů, zvolila odpověď *ano* s celkovým počtem 59 odpovědí tj. 65,5%. U rodičů je to pak 24 dotázaných tj. 53,5% a 35 pedagogů tj. 77,8%. Druhá nejčastější odpověď byla *ne*, rodiče takto odpověděli v 15 případech tj. 53,3% a pedagogové v 9 případech tj. 20%. K odpovědi *nevím* se přiklonilo 6 rodičů tj. 13,3% a 1 pedagog tj. 2,2%.

Tab. 11. Je správné při zvýšené absenci žáka žádat omluvenky pouze od lékaře?

odpovědi z dotazníku	rodiče		pedagogové		celkem	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
ano	24	53,3	35	77,8	59	65,6
ne	15	33,3	9	20,0	24	26,7
nevím	6	13,3	1	2,2	7	7,8
celkem	45	100,0	45	100,0	90	100,0

Graf č. 10

Položka č. 13 Zjišťovala jsem zda si rodiče myslí, že se učitelé dostatečně zabývají vztahy mezi spolužáky ve své třídě.

Tabulka č. 12 nám vypovídá, že téměř polovina rodičů o problematice nemá žádnou představu. 22 rodičů zvolilo odpověď *nevím* tj. 48,9%. 12 rodičů se přiklonilo k odpovědi *ano* tj. 26,7% a odpověď *ne* zvolilo 11 rodičů tj. 24,4%.

Následující položka pro pedagogy navazuje na položku č. 13 pro rodiče.

Tab. 12. Zabývají se učitelé ve své třídě dostatečně vztahy mezi spolužáky?

odpovědi z dotazníku	rodiče	
	abs.	%
ano	12	26,7
ne	11	24,4
nevím	22	48,9
celkem	45	100,0

Položka č. 14 Zjišťovala jsem, zda se pedagogové zabývají monitorováním klimatu ve školní třídě.

Z tabulky č. 13 nám vyplývá, že 38 pedagogů tj. 82,8% se monitorováním klimatu ve své třídě opravdu zabývá. 8 pedagogů zvolilo odpověď *ne* tj. 17,8%. Zde si můžeme povšimnout rozdílu mezi odpověďmi rodičů a pedagogů. Rodiče s touto problematikou nejsou seznámeni, nebo se o dané téma nezajímají.

Položka č. 15 pro pedagogy navazuje na položku č. 14. Zjišťuji zde, jaké metody pedagogové využívají k monitorování klimatu školní třídy.

Tab. 13. Zabýváte se dostatečně monitorováním klimatu ve školní třídě?

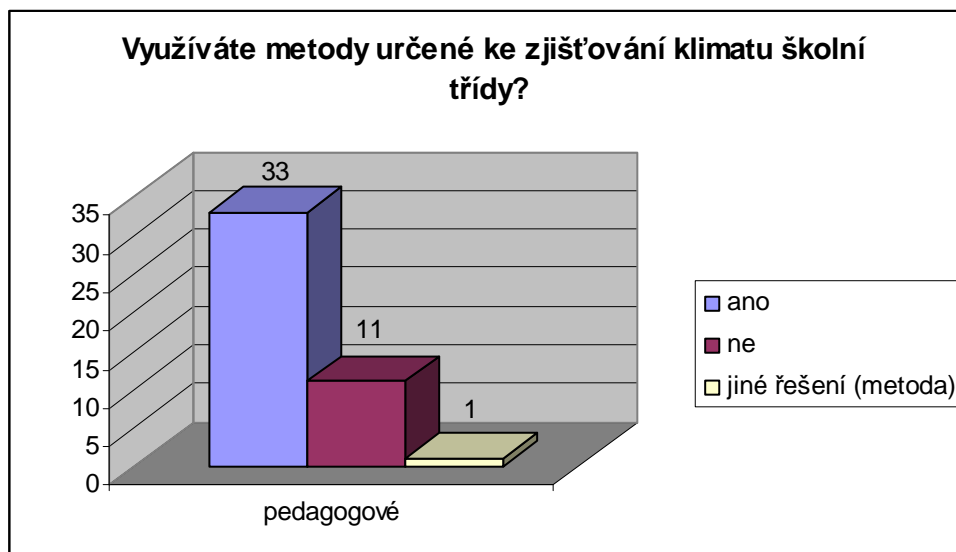
odpovědi z dotazníku	pedagogové	
	abs.	%
ano	37	82,2
ne	8	17,8
celkem	45	100,0

Položka č. 15 Zjišťovala jsem jaké metody využívají pedagogové ke zjišťování klimatu ve školní třídě jako je sluníčkový diagram atd.

Z tabulky č. 14 a grafu č.11 vidíme, že většina pedagogů využívá metody určené ke zjišťování školního klimatu. Odpověď *ano* uvedlo 33 pedagogů tj. 73,3%. Odpověď *ne* zvolilo 11 pedagogů tj. 24,4%. 1 z pedagogů na tuto otázku odpověděl, že tyto metody používají odborníci pozvaní do třídy.

Tab. 14. Využíváte metody určené ke zjišťování klimatu školní třídy – jako je sluníčkový diagram, volba náklonnosti, sociometrii či interakční hry?

odpovědi z dotazníku	pedagogové	
	abs.	%
ano	33	73,3
ne	11	24,4
jiné řešení (metoda)	1	2,2
celkem	45	100,0

Graf č. 11

Položka č. 16 Zjišťovala jsem u rodičů, zda si myslí, že jsou učitelé dostatečně informováni o problematice řešení výchovných problémů na škole.

Tabulka č. 15 nám vypovídá, že dotazovaní rodiče si ve 20 případech tj. 44,4% myslí, že učitelé o této problematice *jsou* dostatečně informováni. Negativně se k této otázce postavilo 7 rodičů tj. 15,6% a možnost *nevím* zvolilo 18 rodičů tj. 40%.

Tab. 15. Myslíte si, že jsou učitelé dostatečně informováni o problematice řešení výchovných problémů na škole?

odpovědi z dotazníku	rodiče	
	abs.	%
ano	20	44,4
ne	7	15,6
nevím	18	40,0
celkem	45	100,0

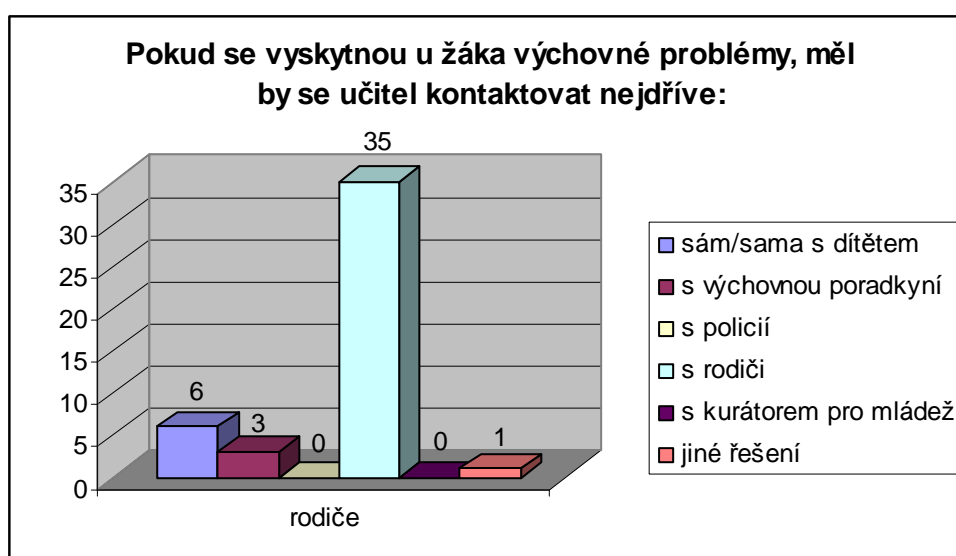
Položka č. 17 Zjišťovala jsem u rodičů, koho by měl učitel jako první kontaktovat při výskytu výchovného problému u žáka.

Z tabulky č. 16 a grafu č. 12 jednoznačně vidíme, že nejčastější odpovědí, byla odpověď *s rodiči*, tuto odpověď zvolilo 35 rodičů tj. 77,8%. Na druhém místě se umístila odpověď *sám/sama s dítětem*, tuto odpověď zvolilo 6 rodičů tj. 13,3%. 3 rodiče zvolili odpověď s výchovnou poradkyní tj. 6,7% a jeden rodič zvolil jako jiné řešení zachovat se podle konkrétního případu vždy jinak tj. 2,2%.

Tuto otázku můžeme srovnat s položkou č. 3, jak pedagogové postupují při výskytu výchovného problému u dítěte.

Tab. 16. Pokud se u žáka vyskytnou výchovné problémy, měl by se učitel kontaktovat nejdříve.

odpovědi z dotazníku	rodiče	
	abs.	%
sám/sama s dítětem	6	13,3
s výchovnou poradkyní	3	6,7
s policií	0	0,0
s rodiči	35	77,8
s kurátorem pro mládež	0	0,0
jiné řešení	1	2,2
celkem	45	100,0

Graf č. 12

Položka č. 18 Zjišťovala jsem názor pedagogů, na nejčastější faktor negativně ovlivňující chování dítěte, který pramení z rodinných poměrů.

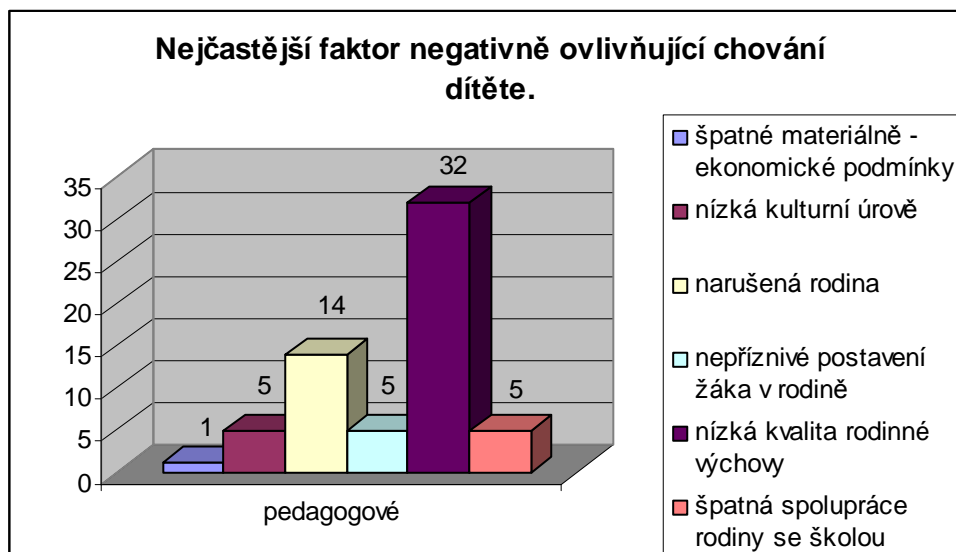
Z tabulky č. 17 a grafu č. 13 vidíme, že nejčastěji vyskytovanou odpovědí, byla odpověď – *nízká kvalita rodinné výchovy*, takto uvedlo 32 pedagogů tj. 51,6%. S velkým odstupem následuje odpověď *narušená rodina*, s počtem 14 odpovědí tj. 22,6%. Následují odpovědi *nízká kulturní úroveň* a *narušená rodina*, se shodným počtem 5 pedagogů tj. 8,1%. Pouze jeden pedagog tj. 1,6%, uvedl jako negativně ovlivňující faktor – *špatné materiálně – ekonomické podmínky*.

Můžeme si zde povšimnout, že více jak polovina pedagogů (77,8%), dává za vinu výchovných problémů žáka právě *špatnou kvalitu rodinné výchovy dítěte*.

Respondenti v této otázce mohli volit i více možností najednou.

Tab. 17. Výzkumy prokázaly, že u 70-80% neprospívajících žáků nebyly rodinné problémy dobré, uveďte, podle Vašeho názoru, nejčastější faktor negativně ovlivňující chování dítěte.

odpovědi z dotazníku	pedagogové	
	abs.	%
špatné materiálně - ekonomické podmínky	1	1,6
nízká kulturní úroveň	5	8,1
narušená rodina	14	22,6
nepříznivé postavení žáka v rodině	5	8,1
nízká kvalita rodinné výchovy	32	51,6
špatná spolupráce rodiny se školou	5	8,1
celkem	62	100,0

Graf č. 13

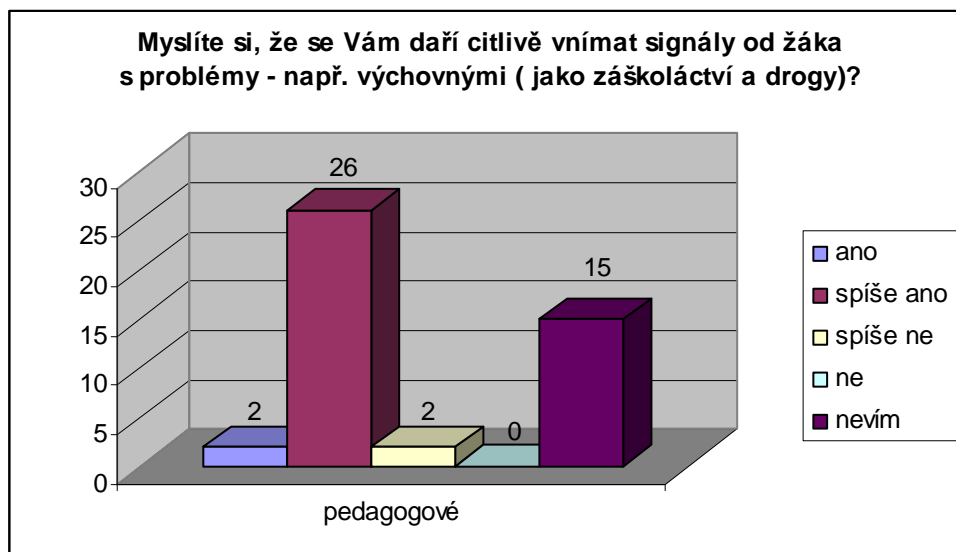
Položka č. 19 Zjišťovala jsem u pedagogů, zda si myslí, že se jim daří citlivě vnímat signály od žáka s problémy – např. výchovnými - jako záškoláctví a drogy.

Tabulka č. 18 a graf č.14 nám vypovídá, že nejfrekventovanější odpovědí u dotázaných respondentů bylo, že *spíše dokáže* citlivě vnímat signály od žáka s problémy, takto uvedlo 26 tj. 57,8% respondentů. Další frekventovanou odpovědí byla odpověď *nevím*, takto uvedlo 15 tj. 33,3% respondentů. Shodný počet měla odpověď *ano* a *spíše ne*, tuto odpověď zvolili 2 respondenti tj. 4,4%. Odpověď *ne* nezvolil žádný z dotázaných respondentů.

S touto otázkou souvisí položka č. 20. U rodičů jsem zjišťovala, jestli se domnívají, že komunikace mezi učitelem a žákem je dostačující.

Tab. 18. Myslíte si, že se Vám daří citlivě vnímat signály od žáka s problémy – např. výchovnými (záškoláctví a drogy)?

odpovědi z dotazníku	pedagogové	
	abs.	%
ano	2	4,4
spíše ano	26	57,8
spíše ne	2	4,4
ne	0	0,0
nevím	15	33,3
celkem	45	100,0

Graf č. 14

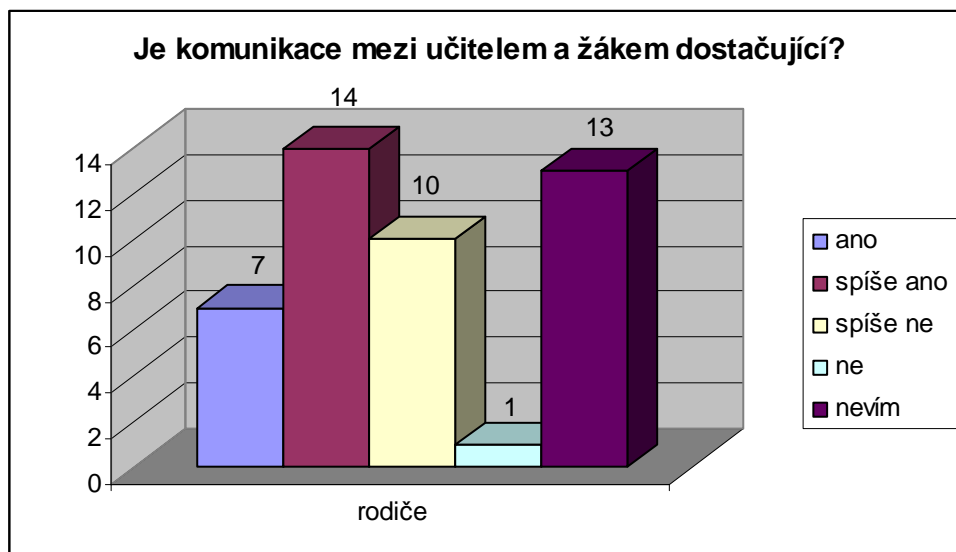
Položka č. 20 Zjišťovala jsem, zda si rodiče myslí, že je komunikace mezi učitelem a žákem dostačující.

Z tabulky č. 19 a z grafu č. 15, můžeme vyčíst, že nejvíce rodičů se přiklání k odpovědi *spíše ano* s počtem 14 tj. 31,1%. Těsně za touto odpovědí následovala odpověď *nevím* s počtem 13 tj. 28,9%. Třetí nejčastější odpovědí bylo *spíše ne*, s počtem 10 tj. 22,2%. 7 rodičů zvolilo odpověď *ano* tj. 15,6% a pouze 1 rodič zvolil odpověď *ne* tj. 2,2%.

Z této otázky můžeme usoudit, že rodiče jsou více nedůvěřivější vůči pedagogům.

Tab. 19. Je komunikace mezi učitelem a žákem dostačující?

odpovědi z dotazníku	rodiče	
	abs.	%
ano	7	15,6
spíše ano	14	31,1
spíše ne	10	22,2
ne	1	2,2
nevím	13	28,9
celkem	45	100,0

Graf č. 15

Položka č. 21 Zjišťovala jsem, zda mají pedagogové dostatečné množství metodických pokynů, jak postupovat při výskytu výchovných problémů u žáka.

Z tabulky č. 20 a grafu č. 16 je patrné, že více jak polovina respondentů se domnívá, že na školách je k dispozici dostatečné množství metodických pokynů k řešení výchovných problémů žáků. Celkem tuto odpověď uvedlo 30 tj. 66,7% dotázaných. 10 pedagogů tj. 22,2% uvedlo, že *nemají k dispozici* dostatečné množství metodických pokynů a 5 pedagogů tj. 11,1% zvolilo odpověď *nevím*.

Pro lepší přehlednost výsledků, jsem níže dala společný graf č. 16 pro položky 21 a 22.

Tab. 20. Máte k dispozici dostatečné množství metodických pokynů jak postupovat při výskytu výchovných problémů u žáka?

odpovědi z dotazníku	pedagogové	
	abs.	%
ano	30	66,7
ne	10	22,2
nevím	5	11,1
celkem	45	100,0

Položka č. 22 Zjišťovala jsem, zda si rodiče myslí, že je na škole dostatečné množství metodických pokynů k řešení výchovných problémů na škole.

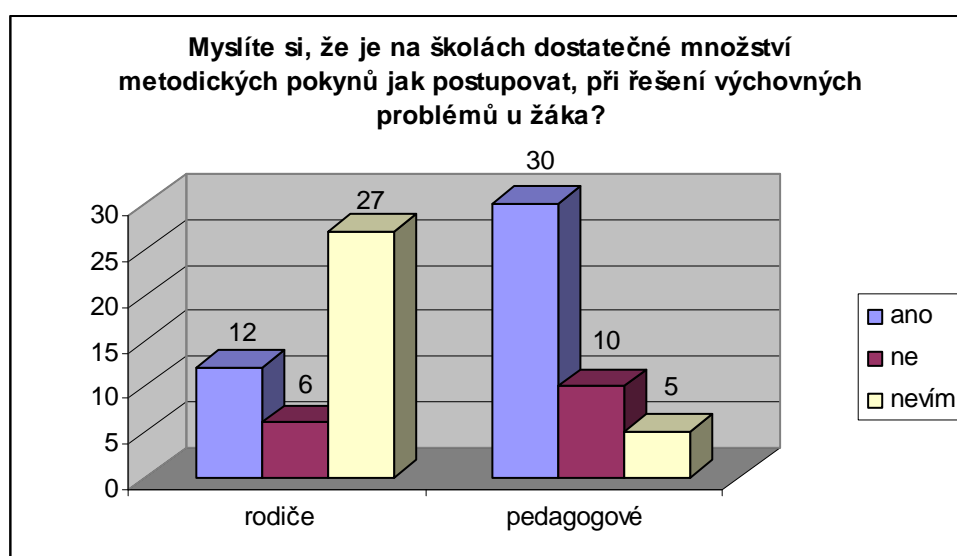
Z tabulky č. 21 a grafu č. 16 vidíme, že rodiče nemají jasnou představu zda jsou pedagogové dostatečně vybaveni pro řešení výchovných problémů dětí metodickými pokyny. Odpověď *nevím* zvolilo 27 rodičů tj. 60%. S velkým odstupem následuje odpověď *ano*, školy jsou dostatečně vybaveny metodickými pokyny s počtem 12 rodičů tj. 26,7% a 6 rodičů si myslí, že školy nejsou dostatečně vybaveny metodickými pokyny k řešení výchovných problémů dětí.

Z odpovědí rodičů vyplývá, že více jak polovina (60%), o této problematice neví, nebo nechce být informována.

Pro lepší přehlednost výsledků, jsem níže dala společný graf č. 16 pro položky 21 a 22.

Tab. 21. Myslíte si, že jsou školy dostatečně vybaveny metodickými pokyny k řešení výchovných problémů na škole?

odpovědi z dotazníku	rodiče	
	abs.	%
ano	12	26,7
ne	6	13,3
nevím	27	60,0
celkem	45	100,0

Graf č. 16

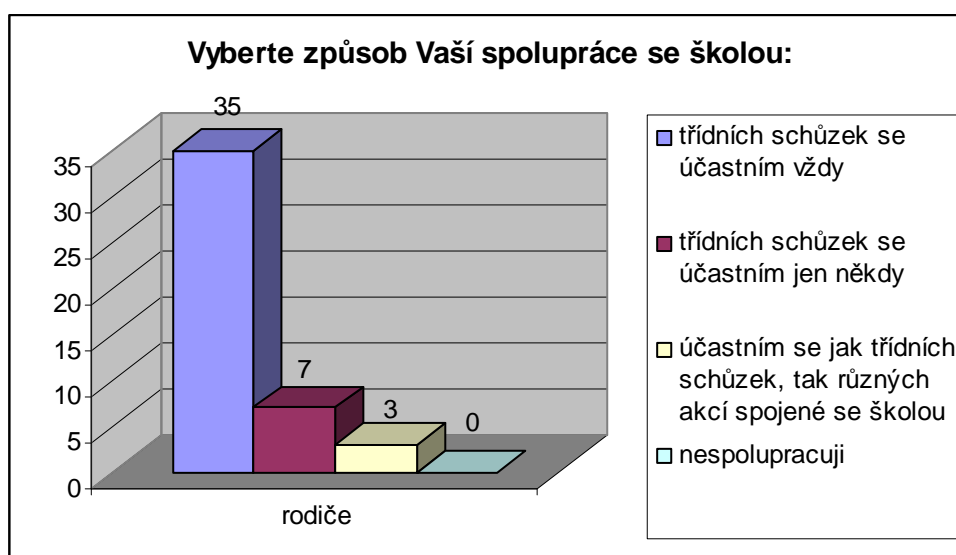
Položka č. 23 Zjišťovala jsem, jak rodiče spolupracují se školou.

Tabulka č. 22 a graf č.17 nám vypovídá, že nejčastěji objevenou odpovědí je *třídních schůzek se účastním vždy*, takto odpovědělo 35 rodičů tj. 77,8%. S velkým odstupem následuje *třídních schůzek se účastním jen někdy*, tuto odpověď zvolilo 7 rodičů tj. 15,6%. Pouze 3 rodiče tj. 6,7% se účastní jak třídních schůzek, tak ostatních akcí spojených se školou a žádný rodič neuvedl odpověď se školou *nespolupracuji*.

V položce č. 24 jsem dala pro srovnání otázku pedagogům, jak se změnila spolupráce s rodičů se školou za posledních deset let.

Tab. 22. Vyberte způsob Vaší spolupráce se školou.

odpovědi z dotazníku	rodiče	
	abs.	%
třídních schůzek se účastním vždy	35	77,8
třídních schůzek se účastním jen někdy	7	15,6
účastním se jak třídních schůzek, tak různých akcí spojené se školou	3	6,7
nespolupracuji	0	0,0
celkem	45	100,0

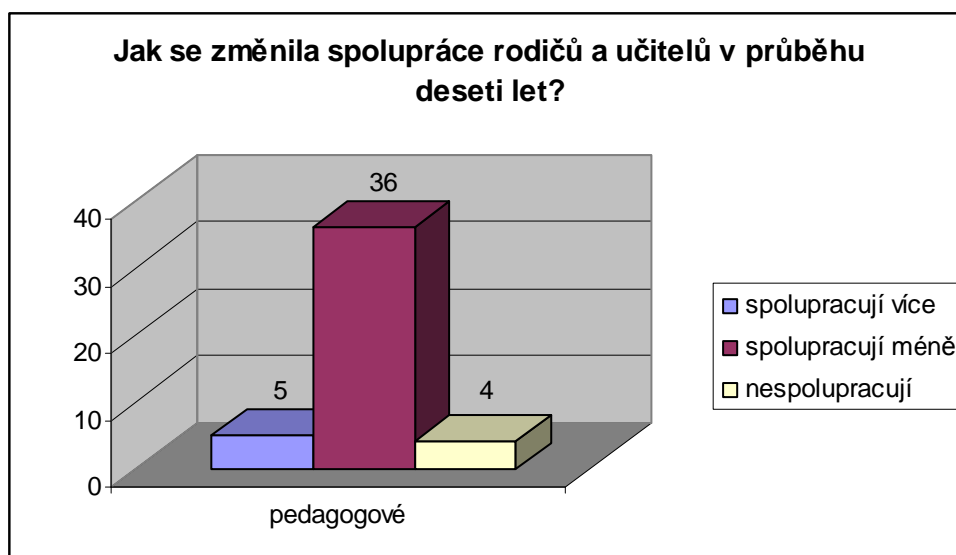
Graf č. 17

Položka č. 24 Zjišťovala jsem, jak se změnila spolupráce rodičů se školou za posledních deset let.

Z tabulky č. 23 a grafu č. 18 vidíme, že pedagogové mají opačný názor, než jaké vyšly výsledky u rodičů. 36 pedagogů tj. 80% uvedlo, že spolupráce s rodiči je horší, rodiče *spolupracují méně*, než jak tomu bylo dříve. Pouze 5 pedagogů tj. 11,1% uvedlo, že *rodiče spolupracují* za posledních deset let *více* a 4 pedagogové tj. 8,9% dokonce uvedli, že rodiče *nespolupracují* vůbec.

Tab. 23. Jak se změnila spolupráce rodičů a učitelů v průběhu deseti let?

odpovědi z dotazníku	pedagogové	
	abs.	%
spolupracují více	5	11,1
spolupracují méně	36	80,0
nespolupracují	4	8,9
celkem	45	100,0

Graf č. 18

Položka č. 25 Zjišťovala jsem u pedagogů, zda jsou na škole preventivní programy a pokud ano, jaké.

Jak lze vyčíst z tabulky č. 24 a grafu č. 19. ve 42 případech tj. 93,3% uvedli pedagogové, že na školách *jsou* preventivní programy. Pouze 3 pedagogové tj. 6,7% uvedli, že se na škole preventivní programy *nevyskytují*.

V tabulce č. 25 jsem uvedla preventivní programy na školách, které vypsali pedagogové.

Tab. 24. Jsou na škole preventivní výchovné programy? Pokud ano uveďte jaké.

odpovědi z dotazníku	pedagogové	
	abs.	%
ano	42	93,3
ne	3	6,7
celkem	45	100,0

Graf č. 19

Tab. 25. Preventivní programy na škole.

Odpovědi z dotazníku	pedagogové	
	abs.	%
paraolympijský den	2	3,0
bezpečná komunita	4	6,1
besedy v hodinách	4	6,1
program prevence sociálně patologických jevů pro 1. a 2. stupeň	2	3,0
peer program	13	19,7
zdravá škola	5	7,6
prevence úrazů	1	1,5
organizované projekty SVP a PPP	7	10,6
AJAX	3	4,5
bezpečná škola	9	13,6
mapování vztahů ve třídě	2	3,0
projektové dny se zaměřením na prevenci	7	10,6
zdravé zuby	3	4,5
školní preventivní strategie	4	6,1
celkem	66	100,0

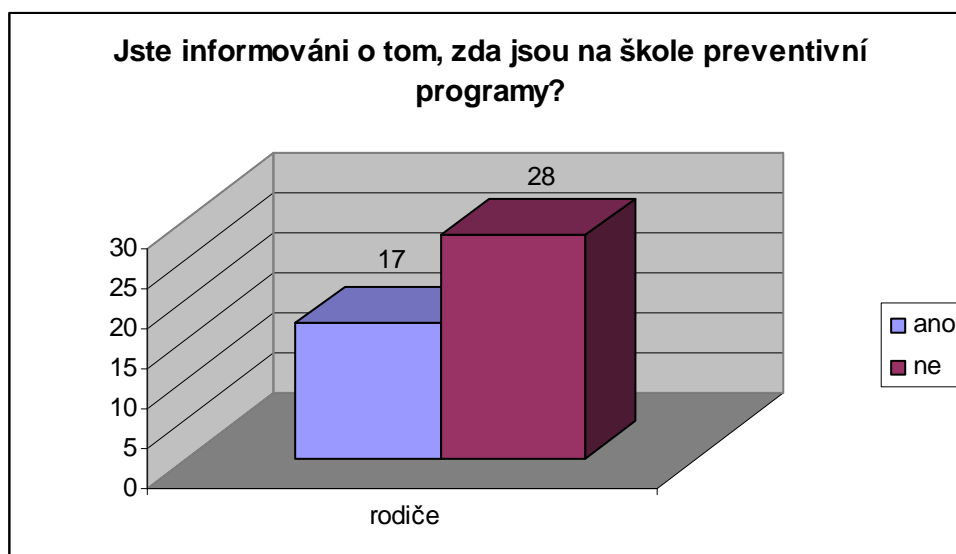
Položka č. 26 Zjišťovala jsem u rodičů, jestli jsou informováni, zda jsou na škole preventivní programy.

Z tabulky č. 26 a grafu č. 20 je zřejmé, že rodiče z více jak poloviny informováni o tom, zda jsou na škole preventivní programy *nejsou*. Takto uvedlo 28 rodičů tj. 62,2%. Pouze 17 rodičů tj. 37,8% uvedlo, že na škole preventivní programy *jsou* a z tohoto počtu dokázali vyjmenovat preventivní programy pouze 3 rodiče. 1 rodič uvedl – *paraolympijský den, prevence šikany, projektový den* a 2 rodiče uvedli pouze *projektové dny*.

Pokud se vrátíme k tabulce č. 26 vidíme zde velmi hojně zastoupený výčet preventivních programů. Je tedy zarážející, že rodiče více jak z poloviny 62,2%, o preventivních programech na škole vůbec informováni *nejsou*.

Tab. 26. Jste informováni o tom, zda jsou na škole preventivní programy?

odpovědi z dotazníku	rodiče	
	abs.	%
ano	17	37,8
ne	28	62,2
celkem	45	100,0

Graf č. 20

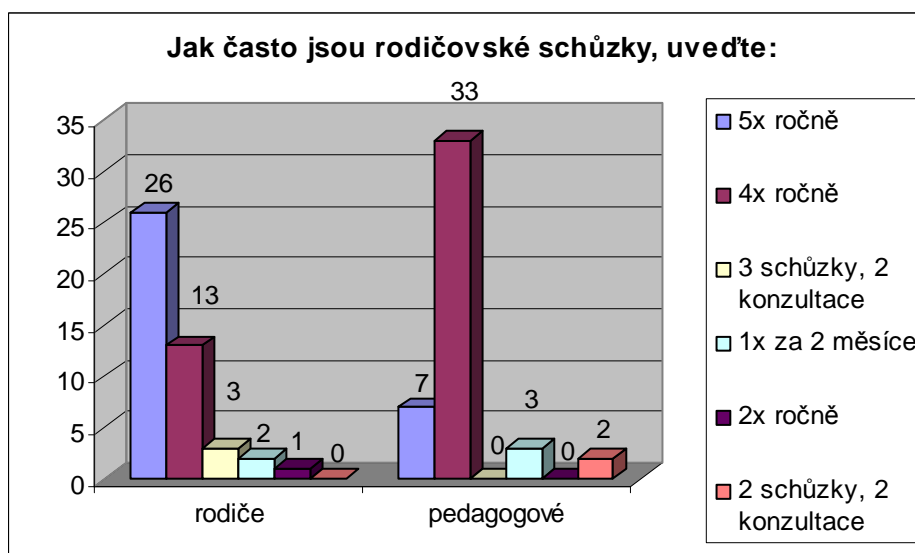
Položka č. 27 Zjišťovala jsem, jak často jsou třídní schůzky.

Jak je z tabulky č. 27 a grafu č. 21 patrné, odpovědi rodičů a pedagogů na otázku jak často jsou rodičovské schůzky se lišily. Nejfrekventovanější odpověď rodičů bylo *5x ročně*. Takto odpovědělo 26 rodičů tj. 57,8% a pouze 7 pedagogů tj. 15,6%. U pedagogů byla nejfrekventovanější odpověď *4x ročně*, takto uvedlo 33 pedagogů tj. 73,3% a jen 13 rodičů tj. 28,9%. *1x za rok* se objevilo u 2 rodičů tj. 4,4% a u 3 pedagogů tj. 6,7%. Následující odpovědi se u rodičů a pedagogů také lišily. 3 rodiče tj. 6,7% uvedli, že třídní schůzky jsou *3x za rok a možnost 2 konzultací*, tuto odpověď neuvedl žádný pedagog. Další odpovědi 2 rodičů tj. 4,4% bylo *2x ročně*, tuto odpověď neuvedl žádný pedagog. 2 pedagogové tj. 4,4% a žádný rodič uvedli jako další možnost *2 schůzky, 2 konzultace*.

V položce č. 28 zjišťuji, zda je počet třídních schůzek pro učitele a pro pedagogy dostatečnými.

Tab. 27. Jak často jsou rodičovské schůzky, uveďte.

odpovědi z dotazníku	rodiče		pedagogové		celkem	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
5x ročně	26	57,8	7	15,6	33	36,7
4x ročně	13	28,9	33	73,3	46	51,1
3 schůzky, 2 konzultace	3	6,7	0	0,0	3	3,3
1x za 2 měsíce	2	4,4	3	6,7	5	5,6
2x ročně	1	2,2	0	0,0	1	1,1
2 schůzky, 2 konzultace	0	0,0	2	4,4	2	2,2
celkem	45	100,0	45	100,0	90	100,0

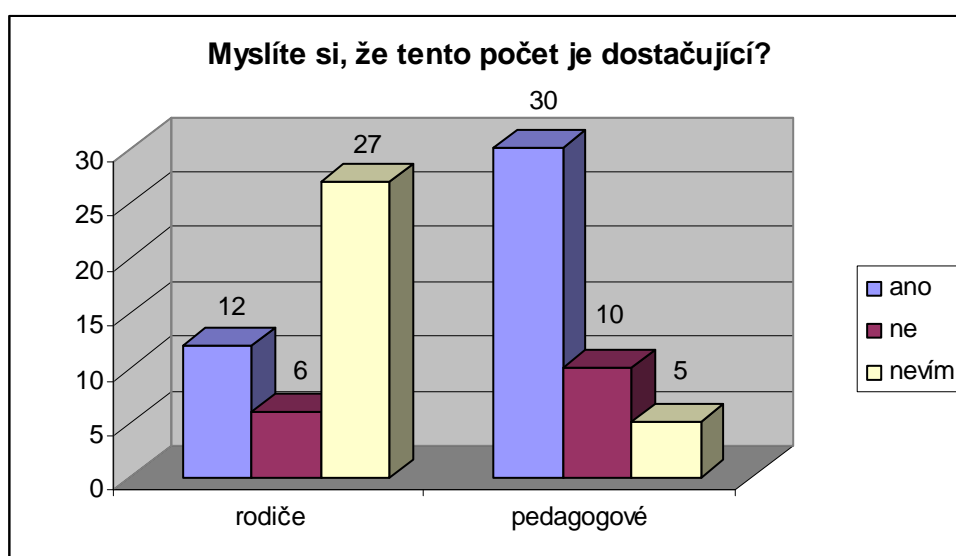
Graf č. 21

Položka č. 28 Zjišťovala jsem, zda je počet třídních schůzek pro pedagogy a rodiče dostačující.

Tabulka č. 28 a graf č. 22 vypovídá, že tento počet je *dostačující* pro 30 pedagogů tj. 66,7% a pouze pro 12 rodičů tj. 26,7%. 10 pedagogů tj. 22,2% uvedlo, že tento počet *dostačující není* a s touto odpovědí se ztotožnilo 6 rodičů tj. 13,3%. Odpověď *nevím* zvolilo 27 rodičů tj. 60% a pouze 5 pedagogů tj. 11,1%.

Tab. 28. Myslíte si, že je tento počet dostačující?

odpovědi z dotazníku	rodiče		pedagogové		celkem	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
ano	12	26,7	30	66,7	42	46,7
ne	6	13,3	10	22,2	16	17,8
nevím	27	60,0	5	11,1	32	35,6
celkem	45	100,0	45	100,0	90	100,0

Graf č. 22

Položka č. 29 Zjišťovala jsem u pedagogů, jak informují rodiče o třídních schůzkách.

Z tabulky č. 29 je zřejmé, že pedagogové informují rodiče o třídních schůzkách ve 43 případech tj. 95,6% zápisem do *žákovských knížek*. 1 pedagog tj. 2,2%, rodiče informuje *písemně*. *Písemně* či *telefonicky* informuje o třídních schůzkách 1 pedagog tj. 2,2%.

Tab. 29. Jak informujete rodiče o rodičovských schůzkách?

odpovědi z dotazníku	rodiče	
	abs.	%
žákovská knížka	43	95,6
písemně	1	2,2
písemně či telefonicky	1	2,2
celkem	45	100,0

8 SHRNU TÍ VÝSLEDKŮ

V této kapitole se budu zabývat shrnutím výsledků, zda jsou významné rozdíly mezi postoji rodičů a pedagogů k řešení výchovných problémů.

Pro vyhodnocení jsem nejdříve provedla první stupeň třídění výsledků z dotazníku. Poté jsem vybrala otázky a pomocí U-Testu Manna a Whitneyho a testu nezávislosti χ^2 – kvadrát výsledky vyhodnotila. Pomocí zvolených testů jsem zjišťovala, zda jsou mezi odpověďmi respondentů statisticky významné rozdíly. U-Test Manna a Whitneyho jsem použila u otázky č. 5. Test nezávislosti χ^2 – kvadrát jsem použila u otázek č. 9 a 11.

Z vyplněných dotazníků vyplývá, že mezi postoji rodičů a pedagogů k řešení výchovných problémů existují statisticky významné rozdíly. Tento fakt mi dokládají hypotézy.

První hypotéza: $1H_A$: Mezi rodiči a pedagogy existují rozdíly ve vnímání závažnosti výchovných problémů.

$1H_0$: Mezi rodiči a pedagogy neexistují rozdíly ve vnímání závažnosti výchovných problémů.

U-Testem Manna a Whitneyho jsem vypočítala otázku č. 5: „Považujete za výchovný problém?“, že kritická hodnota je nižší než hodnota vypočítaná, proto přijímám alternativní hypotézu a odmítám hypotézu nulovou.

U otázky č. 9 „Myslíte si, že opatření – pobyt dítěte mimo domov (např. v diagnostickém ústavu, středisku výchovné péče) má vliv na dítě“ jsem pro výpočet zvolila test nezávislosti χ^2 -kvadrát. Z vypočítané hodnoty jsem zjistila, že je vyšší než hodnota kritická, proto přijímám alternativní hypotézu $2H_A$: Výchovné opatření pobyt dítěte mimo domov z hlediska vlivu na dítě posuzují rodiče a pedagogové rozdílně a odmítám hypotézu nulovou $2H_0$: Výchovné opatření pobyt dítěte mimo domov z hlediska vlivu na dítě posuzují rodiče a pedagogové stejně.

U otázky č. 11 „Signalizuje u Vás zhoršení prospěchu i navazující jiný výchovný problém?“ jsem také zvolila test nezávislosti χ^2 -kvadrát k výpočtu statisticky významných rozdílů. Z výpočtu vyplývá, že kritická hodnota je nižší, než hodnota vypočítaná, proto přijímám alternativní hypotézu $3H_A$: Mezi rodiči a pedagogy existuje rozdíl ve vnímání zhoršení prospěchu jako signalizace existujícího problému a odmítám hypotézu nulovou

$3H_0$: Mezi rodiči a pedagogy neexistuje rozdíl ve vnímání zhoršení prospěchu jako signalizace existujícího problému.

Z výsledků mého výzkumu lze vidět, že mezi postoji rodičů a učitelů k řešení výchovných problémů dětí na ZŠ existují statisticky významné rozdíly.

ZÁVĚR

V bakalářské práci jsem se snažila o nastínění problematiky sociálně patologických jevů v základní škole. Zaměřila jsem se na postoje pedagogů a rodičů v řešení výchovných problémů. Blíže jsem popsala experimentování s návykovými látkami a záškoláctví, z nichž často rezultují i jiné výchovné obtíže.

Spolupráce pedagogů s rodiči i odborníky jiných výchovně-vzdělávacích institucí je důležitým aspektem prevence sociálně patologických jevů. Sbližování hledisek, vzájemná důvěra a pravidelná výměna informací je nezbytnou podmínkou v úspěšnosti aktivit orientovaných na odstraňování či zmírňování negativních důsledků výchovných problémů. V empirické části bakalářské práce jsem si dala za cíl zjistit rozdíly ve vnímání a hodnocení negativních jevů (respektive jejich závažnosti) mezi soubory rodičů a pedagogů a dále odlišnosti v preferenci postupů užitých k jejich řešení. Některé položky výzkumu, odrážející percepci a hodnocení kvality vzájemné spolupráce mezi rodiči a pedagogy, naznačily určité nedostatky. Tak např. více než 60% rodičů nemá jasnou představu o tom, jakými metodami mohou pedagogové výchovné problémy řešit. Pouze tři rodiče uvedli, že se účastní jak třídních schůzek, tak ostatních akcí spojených se školou. 62% procent rodičů uvedlo, že nejsou informováni o běžících preventivních programech školy. Jen tři rodiče dokázali vyjmenovat konkrétní preventivní programy. Ačkoli téměř polovina rodičů a více než polovina učitelů označila vzájemnou spolupráci za dobrou, v řešení výchovných problémů by se pouze jeden rodič obrátil na učitele, a jen 12 pedagogů by výchovné problémy řešilo primárně s rodiči. Při podezření na užití návykové látky se ukázal rozpor ve vzájemné důvěře; zatímco na rodiče by se při podezření na užití návykové látky obrátila téměř polovina učitelů, v opačném případě by tuto možnost volilo pouze 8 rodičů. Nedůvěru lze vystopovat i na straně učitelů; více než polovina pedagogů (51, 6%) označuje za největší rizikový faktor, negativně ovlivňující chování žáka, nízkou kvalitu rodinné výchovy. Více než 80% pedagogů soudí, že se za posledních 10 let zhoršila spolupráce s rodiči. Zajímavý je i rozdíl ve vnímání „potřebnosti“ komunikace: zatímco pro 67% pedagogů je počet třídních schůzek během školního roku dostatečný, vyhovuje stejný počet přibližně 12 rodičům (26,7 %). Poslední údaj je v určitém kontrastu k výše uvedeným, neboť téměř polovina rodičů (44, 4 %) si myslí, že učitelé jsou dostatečně informováni o problematice výchovných problémů, což lze interpretovat jako důvěru v jejich kompetentnost. Výsledky mého výzkumu nicméně naznačují, že v oblasti spolupráce rodiny a školy je stále co zlepšovat.

Jaká řešení se nabízejí v souvislosti s prevencí výchovných obtíží, které jednak negativním způsobem ovlivňují kvalitu školní docházky postiženého žáka, jednak negativně působí na jeho vrstevníky? Výchovné problémy mohou být pozitivně ovlivněny a modelovány různými aspekty; supportivním (podpůrným) sociálním klimatem třídy, školy i rodiny, pozitivní exemplifikací (pedagog i rodič jako vzor), kvalitním preventivním minimálním programem podporujícím odolnost vůči působení negativních vlivů. Neméně důležitou roli hrají výchovný styl rodičů i pedagogů a životní styl orientační rodiny. Edukace by měla směřovat k posilování sebehodnocení a perspektivní orientaci. Neměla by se podceňovat výchova k hodnotám, tj. akceptaci kodifikovaných i nepsaných norem a pravidel slušného chování. Výzvou pro všechny zainteresované jsou i fenomény sociálně patologického chování v souvislosti s rozvojem nových komunikačních technologií, jako je např. cyberšikana.

Důležitým prvkem prevence jsou aktivity směřující k adekvátnímu zvládnutí zátěžových situací. Škola i rodiče by se měli dále zaměřit na předávání zkušeností a dovedností v schopnosti poučit se z vlastních chyb či z chyb blízkých (referenčních) osob. Zkušenost i výsledky programů naznačují, že uvedené pozitivní přístupy mohou být cestou k zdravému rozvoji osobnosti žáků a mohou být protektivními faktory vzniku a rozvoje sociálně patologických jevů.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BĚTÁK, L.; FERBAROVÁ, R.; PLOCEK, K.; SKÁCELOVÁ, L. *Prevence sociálně patologických jevů*. Brno: Masarykova univerzita, 1997.
- [2] BORNÍK, M. *Drogy. Co bychom o nich měli vědět*. Praha: THEMIS, 2001. ISBN 80-85821-98-2.
- [3] ČAPEK, R. *Odměny a tresty ve školní praxi*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1718-0.
- [4] DANEK, J. a kol. *Prevenca kriminality v prostředí dětí a mládeže*. Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda, 2007. ISBN 978-80-89220-94-6.
- [5] ELLIOTT, J.; PLACE, M. *Dítě v nesnázích: prevence, příčiny, terapie*. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-0182-0.
- [6] CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.
- [7] KOHOUTEK, R. a kol. *Základy pedagogické psychologie*. Brno: CERM, 1996. ISBN 80-85867-94-X.
- [8] KOLEKTIV AUTORŮ SDRUŽENÍ SANANIM. *Drogy otázky a odpovědi*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-223-2.
- [9] KYRIACOU, CH. *Řešení výchovných problémů ve škole*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-945-3.
- [10] *Pedagogové proti drogám*. Praha: MŠMT, 1999.
- [11] NEŠPOR, K. *Vaše děti a návykové látky*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-515-6.
- [22] NEŠPOR, K.; CSÉMY, L. *Alkohol, drogy a vaše děti: jak problémům předcházet, jak je včas rozpoznat, jak je zvládat*. Praha: Sportpropag, 1992.
- [33] NĚMEC, J. *Individuální prevence jako jedna ze základních kategorií prevence kriminality. In sborník z I. Národní konference k prevenci kriminality*. Praha: MPSV, 1994.

- [44] PIPEKOVÁ, J. a kol. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-65-6.
- [55] PRESL, J. *Drogová závislost: může být ohroženo i Vaše dítě?*. Praha: MAXDORF, 1994. ISBN 80-85800-18-7.
- [66] PRŮCHA, J. ; WALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-029-4.
- [77] VÁGNEROVÁ, M. *Školní poradenská psychologie pro pedagogy*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-1074-4.
- [88] VÁGNEROVÁ, M. *Základy psychologie*. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0841-3.

Elektronické zdroje:

- [98] MINAŘÍK, J. *Definice závislosti. Drogy*. [online]. [cit. 12.3.2009]. Dostupný z WWW: <<http://www.drogy.net/portal/ilegalni-drogy/zavislost-4/definice-zavislosti.html>>.
- [109] Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Prevence sociálně-patologických jevů*. [online]. [cit. 14.3.2009]. Dostupný z WWW: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/prevence-ptj>>.
- [20] Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Strategie prevence sociálně-patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu školství*. [online]. [cit. 14.3.2009]. Dostupný z WWW: <http://www.msmt.cz/uploads/soubory/prevence/2005_2008web.doc>.
- [21] ZŠ Slovan. *Projekty*. [cit. 2.4.2009]. Dostupný z WWW: <<http://www.zsslovan.wz.cz/index.php?sekce=projekty>>.
- [22] ZŠ Slovan. *Naše škola*. [cit. 2.4.2009]. Dostupný z WWW: <http://www.zsslovan.wz.cz/index.php?sekce=nase_skola>.
- [23] Drogový informační server. *Návykové látky*. [cit. 11.2.2009]. Dostupný z WWW: <http://www.drogy-info.cz/index.php/info/glosar_pojmu/n>.
- [24] Encyklopedie. *Psychotropní látky*. [cit. 26.1.2009]. Dostupný z HTTP: <<http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/86662-psychoaktivni-latky>>.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Např. Například

Atd. A tak dále

Apod. A podobně

Tzv. Takzvaný

OV Ochranná výchova

ÚV Ústavní výchova

Resp. Respektive

ZŠ Základní škola

MŠMT Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

SEZNAM GRAFŮ

<i>Graf č. 1</i>	40
<i>Graf č. 2</i>	41
<i>Graf č. 3</i>	42
<i>Graf č. 4</i>	43
<i>Graf č. 5</i>	44
<i>Graf č. 6</i>	46
<i>Graf č. 7</i>	47
<i>Graf č. 8</i>	48
<i>Graf č. 9</i>	50
<i>Graf č. 10</i>	51
<i>Graf č. 11</i>	53
<i>Graf č. 12</i>	54
<i>Graf č. 13</i>	56
<i>Graf č. 14</i>	57
<i>Graf č. 15</i>	58
<i>Graf č. 16</i>	59
<i>Graf č. 17</i>	60
<i>Graf č. 18</i>	61
<i>Graf č. 19</i>	62
<i>Graf č. 20</i>	64
<i>Graf č. 21</i>	65
<i>Graf č. 22</i>	66

SEZNAM TABULEK

<i>Tab. 1. Setkal/a jste se již někdy s výchovnými problémy (záškoláctví, drogy)</i>	38
<i>Tab. 2. Víte, jak tento problém řešit?</i>	38
<i>Tab. 3. Jestliže se u dítěte vyskytly výchovné problémy (záškoláctví, drogy) jakým způsobem jste je řešil/a?</i>	39
<i>Tab. 4. Jaká je Vaše spolupráce se školou / s rodiči?</i>	40
<i>Tab. 5. Z Vašeho pohledu je nejčastějším problémem u dětí a mládeže.....</i>	43
<i>Tab. 6. Počet záškoláctví a experimentování s návykovými</i>	44
<i>Tab. 7. Co uděláte při podezření, že dítě užilo návykovou či psychotropní látku?</i>	45
<i>Tab. 8. Myslíte si, že opatření – pobyt dítěte mimo domov (např.v diagnostickém ústavu, středisku výchovné péče) má vliv na dítě:</i>	47
<i>Tab. 9. Souhlasili byste s rodinnou terapií nebo sanací rodiny u psychologa či jiného odborníka např. u vážnějších výchovných problémů – jako záškoláctví a drogy?.....</i>	48
<i>Tab. 10. Signalizuje u Vás zhoršení prospěchu i navazující jiný výchovný problém?.....</i>	49
<i>Tab. 11. Je správné při zvýšené absenci žáka žádat omluvenky pouze od lékaře?.....</i>	50
<i>Tab. 12. Zabývají se učitelé ve své třídě dostatečně vztahy.....</i>	51
<i>Tab. 13. Zabýváte se dostatečně monitorováním klimatu ve školní třídě?</i>	52
<i>Tab. 14. Využíváte metody určené ke zjišťování klimatu školní třídy – jako je</i>	52
<i>Tab. 15. Myslíte si, že jsou učitelé dostatečně informováni o problematice řešení.....</i>	53
<i>Tab. 16. Pokud se u žáka vyskytnou výchovné problémy, měl by se učitel kontaktovat nejdříve.....</i>	54
<i>Tab. 17. Výzkumy prokázaly, že u 70-80% neprospívajících žáků nebyly rodinné problémy dobré, uveďte, podle Vašeho názoru, nejčastější faktor negativně ovlivňující chování dítěte.....</i>	55
<i>Tab. 18. Myslíte si, že se Vám daří citlivě vnímat signály od žáka s problémy – např. výchovnými (záškoláctví a drogy)?.....</i>	56
<i>Tab. 19. Je komunikace mezi učitelem a žákem dostačující?</i>	57
<i>Tab. 20. Máte k dispozici dostatečné množství metodických pokynů jak postupovat při výskytu výchovných problémů u žáka?</i>	58
<i>Tab. 21. Myslíte si, že jsou školy dostatečně vybaveny metodickými pokyny k řešení výchovných problémů na škole?</i>	59
<i>Tab. 22. Vyberte způsob Vaší spolupráce se školou.</i>	60

<i>Tab. 23. Jak se změnila spolupráce rodičů a učitelů v průběhu deseti let?</i>	61
<i>Tab. 24. Jsou na škole preventivní výchovné programy? Pokud ano uveďte jaké.</i>	62
<i>Tab. 25. Preventivní programy na škole.</i>	63
<i>Tab. 26. Jste informováni o tom, zda jsou na škole preventivní programy?</i>	64
<i>Tab. 27. Jak často jsou rodičovské schůzky, uveďte.</i>	65
<i>Tab. 28. Myslíte si, že je tento počet dostačující?</i>	66
<i>Tab. 29. Jak informujete rodiče o rodičovských schůzkách?.....</i>	66

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník pro pedagogy

Příloha P II: Dotazník pro rodiče

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK PRO PEDAGOGY

Vážení respondenti,

dovoluji si Vás oslovit tímto jednoduchým dotazníkem k získání potřebných informací, které poslouží ke zpracování mé bakalářské práce. Vámi poskytnutý údaje budou využity ke zhodnocení řešení výchovných problémů u dětí.

Poprosím Vás u každé otázky zakroužkovat vždy jednu možnost.

Děkuji za spolupráci Kateřina Mynářová- studentka denního studia FHS UTB Zlín

Anonymní dotazník **pro pedagogy:**

1. Setkal/a jste se již někdy s výchovnými problémy (záškoláctví, drogy) u dítěte?

- a) ano
- b) ne

2. Věděl/a jste jak tento problém řešit?

- a) ano
- b) ne

3. Jestliže se u dítěte vyskytly výchovné problémy(záškoláctví, drogy) jak jste je řešil/a?

- a) sám/sama s dítětem
- b) s výchovnou poradkyní
- c) s policií
- d) s rodiči
- e) s kurátorem pro mládež
- f) jiné řešení.....

4. Jaká je Vaše spolupráce s rodiči?

- a) výborná
- b) velmi dobrá

7. Počet záškoláctví a experimentování s návykovými a psychotropními látkami podle Vašeho názoru:

- a) stagnuje
- b) vzrůstá
- c) klesá
- d) nevím, nezajímám se

8. Co uděláte při podezření, že dítě užilo návykovou či psychotropní látku?

- a) použiji test
- b) spojím se s rodiči
- c) poradím se s výchovným poradcem
- d) neudělám nic
- e) jiné řešení.....

9. Myslíte si, že opatření – pobyt dítěte mimo domov (např. v diagnostickém ústavu, středisku výchovné péče) má vliv na dítě:

- a) dlouhodobý
- b) krátkodobý
- c) žádný
- d) nevím, nezajímám se

10. Souhlasili byste s rodinnou terapií nebo sanací rodiny u psychologa či jiného odborníka např. u vážnějších výchovných problémů – jako záškoláctví a drogy?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) záleží na okolnostech
- d) spíše ne
- e) určitě ne

11. Signalizuje u Vás zhoršení prospěchu i navazující jiný výchovný problém?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) záleží na okolnostech
- d) spíše ne
- e) určitě ne

12. Je správné při zvýšené absenci žáka žádat omluvenky pouze od lékaře?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

13. Zabýváte se monitorováním klimatu ve školní třídě?

- a) ano
- b) ne

Pokud ano odpovězte na následující otázku, pokud ne přejděte na otázku č.15.

14. Využíváte metody určené ke zjišťování klimatu školní třídy – jako sluníčkový diagram, volbu náklonnosti, sociometrii či interakční hry?

- a) ano
- b) ne
- c) jiné řešení (metoda).....

15. Výzkumy prokázaly, že u 70-80% neprospívajících žáků nebyly rodinné poměry dobré, uveďte, podle Vašeho názoru, nejčastější faktor negativně ovlivňující chování dítěte:

- a) špatné materiálně-ekonomické podmínky
- b) nízká kulturní úroveň
- c) narušená rodina
- d) nepříznivé postavení žáka v rodině
- e) nízká kvalita rodinné výchovy

f) špatná spolupráce rodiny se školou

16. Myslíte si, že se Vám daří citlivě vnímat signály od žáka s problémy – např. výchovnými (jako záškoláctví, drogy)?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne
- e) nevím

17. Máte k dispozici dostatečné množství metodických pokynů jak postupovat při výskytu výchovných problémů u žáka?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

18. Jak se změnila spolupráce rodičů a učitelů v průběhu deseti let?

- a) spolupracují více
- b) spolupracují méně
- c) nespolupracují

19. Jsou na škole preventivní výchovné programy? Pokud ano uveďte jaké:

- a) ano.....
- b) ne

20. Jak často jsou rodičovské schůzky, uveďte.....

21. Myslíte si, že tento počet je dostačující?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

22. Jak informujete rodiče o rodičovských schůzkách?.....

PŘÍLOHA P II: DOTAZNÍK PRO RODIČE

Vážení respondenti,

dovoluji si Vás oslovit tímto jednoduchým dotazníkem k získání potřebných informací, které poslouží ke zpracování mé bakalářské práce. Vámi poskytnutý údaje budou využity ke zhodnocení řešení výchovných problémů u dětí.

Poprosím Vás u každé otázky zakroužkovat vždy jednu možnost.

Děkuji za spolupráci Kateřina Mynářová- studentka denního studia FHS UTB Zlín

Anonymní dotazník **pro rodiče:**

1. Setkal/a jste se již někdy s výchovnými problémy (záškoláctví, drogy) u dítěte?

- a) ano
- b) ne

2. Věděl/a jste jak tento problém řešit?

- a) ano
- b) ne

3. Jestliže se u dítěte vyskytly výchovné problémy (záškoláctví, drogy) jak jste je řešil/a?

- a) sám/sama s dítětem
- b) s učitelkou
- c) s výchovnou poradkyní
- d) s kurátorem pro mládež
- e) s policií
- f) jiné řešení.....

4. Jaká je Vaše spolupráce se školou?

- a) výborná
- b) velmi dobrá
- c) dobrá

7. Počet záškoláctví a experimentování s návykovými a psychotropními látkami podle Vašeho názoru:

- a) stagnuje
- b) vzrůstá
- c) klesá
- d) nevím, nezajímám se

8. Co uděláte při podezření, že dítě užilo návykovou či psychotropní látku?

- a) koupím test v lékárně
- b) půjdu k obvodnímu lékaři
- c) poradím se s učitelem/kou
- d) neudělám nic
- e) jiné řešení.....

9. Myslíte si, že opatření – pobyt dítěte mimo domov (např. v diagnostickém ústavu, středisku výchovné péče) má vliv na dítě:

- a) dlouhodobý
- b) krátkodobý
- c) žádný
- d)nevím, nezajímám se

10. Souhlasili byste s rodinnou terapií nebo sanací rodiny u psychologa či jiného odborníka např. u vážnějších výchovných problémů – jako záškoláctví a drogy?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) záleží na okolnostech
- d) spíše ne
- e) určitě ne

11. Signalizuje u Vás zhoršení prospěchu i navazující jiný výchovný problém?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) záleží na okolnostech
- d) spíše ne
- e) určitě ne

12. Myslíte si, že je správné při zvýšené absenci dítěte žádat omluvenky pouze od lékaře?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

13. Zabývají se učitelé, dle Vašeho názoru, ve své třídě dostatečně vztahy mezi spolužáky?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

14. Myslíte si, že jsou učitelé dostatečně informováni o problematice řešení výchovných problémů na škole?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

15. Pokud se vyskytnou u žáka výchovné problémy, měl by učitel kontaktovat nejdříve:

- a) sám/sama s dítětem
- b) s výchovnou poradkyní
- c) s policií
- d) s rodiči

e) s kurátorem pro mládež

f) jiné řešení.....

16. Je komunikace mezi učitelem a žákem dostačující?

a) ano

b) spíše ano

c) spíše ne

d) ne

e) nevím

17. Myslíte si, že jsou školy dostatečně vybaveny metodickými pokyny k řešení výchovných problémů na škole?

a) ano

b) ne

c) nevím

18. Vyberte způsob Vaší spolupráce se školou:

a) třídních schůzek se účastním vždy

b) třídních schůzek se účastním jen někdy

c) účastním se jak třídních schůzek, tak různých akcí spojené se školou

d) nespolupracuji

19. Jste informováni o tom, zda jsou na škole preventivní programy?

a) ano :.....

b) ne

20. Jak často jsou rodičovské schůzky, uveďte.....

21. Myslíte si, že je tento počet dostačující?

a) ano

b) ne

c) nevím